

ΠΑΝΔΩΡΑ

ΣΥΝΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΔΙΕ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ.

ΤΟΜΟΣ ΕΙΚΟΣΤΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟΣ.

ΑΠΟ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1871 ΜΕΧΡΙΣ ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ 1872.

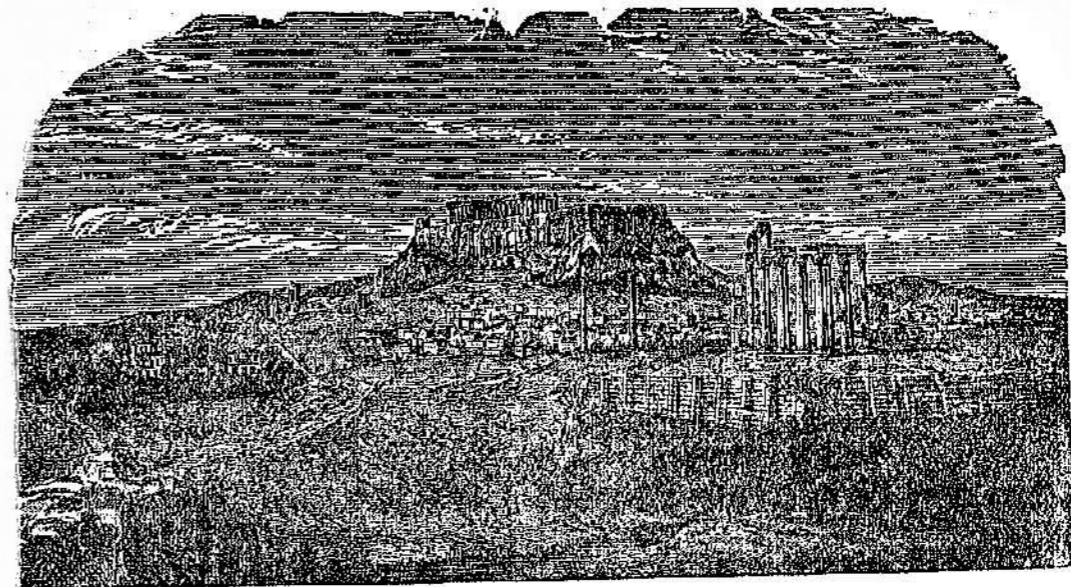
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ
ΛΑΥΡΙΩΤΟΥ
ΞΟΝ ΑΡΙΘ. _____

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
2213
ΚΥΡ. Γ. ΜΠΟΥΚΑΛΑΟΥ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΚΟΥΡΙΛΑ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,
ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΝ ΠΑΝΔΩΡΑΕ ΛΑΖ. Α. ΒΙΛΛΑΡΑ.

1872.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

1 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ, 1871.

ΤΟΜΟΣ ΚΒ'.

ΦΥΛΛΑΔΙΟΝ 513

ΠΡΑΚΤΙΚΗ ΠΟΙΚΗ (*).

ΕΠΙΣΤΟΛΗ Α'.

ἌΝ και ἔχεις εὐτυχῶς, φιλιτάτη μου ἀνεψιά, και πατέρα και μητέρα ἱκανοὺς νὰ πὲ διδάξωσιν, ἐπειδὴ ἕμωσ και ἐγὼ σὲ ἀγαπᾷ περιπαθῶσ ἐπιθυμῶ νὰ συντελέσω τὸ κατὰ δύναμιν εἰς τὴν βελτίωσιν και τὴν εὐδαιμονίαν σου. Ὡσ εὐρισκομένη δὲ μακρὰν σου ἀναγκάζομαι νὰ σοὶ διακοινώσω, διὰ τῆσ γραφῆσ ἕτι, ἐπιθύμω νὰ πράξω διὰ ζώσῆσ, και ἐλπίζω ἕτι βλέπουσα τοὺσ χαρακτηρισ τοὺσ γεγραμμένους διὰ χεῖροσ τῆσ εὐκρινεστάτησ τῶν φίλων σου, θέλεισ ἀναγνώσει μετὰ προσοχῆσ τὰσ ἀληθείασ ὅσασ προτίθεμαι νὰ σοὶ γράψω.

Και μὲν αἱ ἀλήθειασ αὐταὶ δὲν σοὶ εἶναι νεοφανείσ, ἀλλ' ὑπάρχουσι πράγματα τὰ ὅποισ καλὸν εἶναι νὰ ἐπαναλαμβάνωμεν συχνὰ ἵνα ἐντυπώνωνται βαθύτερον εἰς τὴν καρδίαν και τὸν νῦν. Πιθανόν τινεσ ἐξ αὐτῶν νὰ μὴ προξενήσωσι κατὰ πρῶτον τὴν ἐντύπωσιν τὴν ὅποιαν προσδοκᾷ ἀλλ' ὅπωςδὴ ποτε θὰ χαραχθῶσιν ἐν ἀγνοίᾳ σου εἰς τὴν μνήμην σου' και ἂν φυλάξῆσ τὰσ ἐπιστολάσ μου θὰ ἔλθῃ ἡμέρᾳ ὅτε θὰ ἀναγνώσῆσ αὐτάσ πάλιν και θὰ ὠφε-

ληθῆσ πολὺ πλέον, διότι αἱ περιστάσεισ θὰ δώσωσι μεγαλύτεραν βαρύτητα εἰς τὰσ συμβουλάσ μου. Αὐτὴ ἡ ἰδέα μὲ παρηγορεῖ διὰ τὴν ἀνάγκην εἰς τὴν εὐρισκομαι νὰ γράψω ὀδηγίασ, τὰσ ὅποιασ θὰ σοὶ ἐδίδα μὲν συνομιλοῦσα μετὰ σοῦ, θὰ ἐλησμένησ δὲ μωσ εὐκολότερον. Δέχθητι λοιπόν, φιλιτάτη μου Μαρία, τὴν νέαν ταύτην ἀπόδειξιν τῆσ ἀγάπησ μου και τῆσ ἀνυπερβλήτου ἀνάγκησ τὴν ὅποιαν αἰσθάνομαι νὰ σοὶ φανῶ χεῖσιμος, και νὰ σοὶ προσφέρω μικρὸν τι στήριγμα εἰς τὴν πλήρη ταλαιπωρίαν και παθημάτων ταύτην ζωὴν.

Μὴ λησμονήσῆσ ὅτι ἐκ τῆσ διαγωγῆσ σου ἐξαρτᾶται ἡ μέλλουσα τύχη σου.

Μέχρι τοῦδε ἐσκέφθησ ὡσ παιδίον, και ἠσθάνθησ ὡσ παιδίον, σήμερον ἕμωσ πρέπει ν' ἀρῆσῆ κατὰ μέρος τὰ παιδαριώδη. Εἶσιμ δεκαπέντε ἐτῶν, ἤτοι ἔχεισ τὴν ἡλικίαν καλ' ἵν ἀρχίζομεν νὰ πράττομεν αἰσθεὶν ἀνάγκην ἕρα νὰ πεισθῆσ περὶ τῶν ἀρχῶν αἱ τινεσ πρέπει νὰ σὲ ὀδηγῶσι πάντοτε, και νὰ οἰκοδομήσῆσ τὴν βᾶσιν τῆσ διαγωγῆσ και τοῦ χαρακτῆροσ σου. Ἐπιθυμεῖσ βεβαίωσ νὰ ζῆσῆσ ἐν εἰρήνῃ μετὰ τοῦ οὐρανοῦ, τῶν ἀνθρώπων και τοῦ ἑαυτοῦ σου, και κατὰ τὸ τέλος τῆσ ζωῆσ σου ν' ἀναπαυθῆσ εἰς τοὺσ κόλπουσ τοῦ Ἰψίστου, ἔχουσα τὴν γλυκεῖαν ἐλπίδα ὅτι θ' ἀπολαύσῆσ μετὰ θάνατον τὴν αἰώνιαν ζωὴν. Ἐάν τοιαύτη ἦναι ἡ ἐπιθυμία σου, μία μόνη

*) Ἐκ τῶν τῆσ Ἀγγλίδοσ Peeter Charono γνωστοτάτων ἐπιστολῶν, αἱ τινεσ και εἰς πελλῆσ γλώσσασ μεταφράσθησιν.

ὁδὸς ὑπάρχει πρὸς ἐκπλήρωσιν αὐτῆς, νὰ φροντίσῃς ἐπιμελῶς περὶ τῶν τρόπων δι' ὧν θὰ φθάσῃς εἰς τὸν μέγαν τούτου σκοπὸν.

Ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ συντροφεύουσα αὐτὴν εὐτυχία δὲν εἶναι δῶρα τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ περιμένωμεν παρὰ τῆς τύχης ἢ νὰ ἐπιθυμῶμεν μετρίως· ἐξ ἐναντίας πρέπει νὰ ἐκζητῶμεν αὐτὰ ἐνθέρμως καὶ νὰ προσλαμβάνωμεν εἰς βοήθειαν κατὰ τὴν ἀδιάκοπον ταύτην ἐκζήτησιν, ὅτι δύναται νὰ ὀδηγήσῃ τὴν ψυχὴν εἰς τὴν ἀπόλαυσιν αὐτῶν. Δύο δρόμοι παρουσιάζονται ἐνώπιόν σου ὅταν εἰσέρχῃς εἰς τὸ στάδιον τοῦ κόσμου· ὁ δρόμος τοῦ καλοῦ, τὸν ὁποῖον ἂν διατρέξῃς θὰ ζήσῃς εὐδαίμων, καὶ ὁ δρόμος τοῦ κακοῦ ὅς τις καταλήγῃ εἰς ἀχανῆς βέραθρον. Ὁ μὲν πρῶτος φαίνεται τραχὺς, ἀλλ' ἐνὸς προχωροῦμεν ἢ τραχύτης ἐξομαλύνεται· ὁ δὲ δεύτερος εἶναι ἀπ' ἐναντίας εὐκόλος, ἀλλὰ φέρει εἰς κατασχύνην καὶ κακοδαίμονίαν.

Τοιοῦτοι εἶναι, τέκνον μου, οἱ αἰώνιοι νόμοι τοῦ ὁποῖου ἔθετο ὁ ἀνώτατος Κύριος πάντων τῶν πραγμάτων, ὥστε πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἢ ἐκ τῶν πράξεων ἡμῶν εὐδοκία τῆς συνειδήσεως, ἢ τις εἶναι πηγὴ καθαρᾶς καὶ ἀναλλοιώτου εὐδαίμονίας, γίνεται ἀμοιβὴ τῆς ἀρετῆς, ἐνῶ πανταχοῦ καὶ πάντοτε ἢ ἐκ τῶν πράξεων ἡμῶν δυσπρόσοδος, ἢ τις εἶναι ἀνεξάντητος πηγὴ ὀδύνης, γίνεται τιμωρία τοῦ κακοῦ. Ὅποιαιδεῖποτε καὶ ἂν εἶναι αἱ περιστάσεις αἱ κρύπτουσαι ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἀνθρώπων τὴν ἀμοιβὴν αὐτὴν καὶ τὴν τιμωρίαν, καὶ μὴ ἐπιτρέπουσαι νὰ ἴδωμεν μῆτε τὴν παραμυθίαν τῆς ὁποῖας καὶ μεταξὺ δυστυχῶν ἀπολαύει ἡ ἀρετὴ, μῆτε τὴν τύφιν τῆς συνειδήσεως ἢ τις καὶ μεταξὺ πλούτου κατακλιῖται· τὸ ἐλάττωμα, δὲν ὑπάρχει ἀμφισβητικὸν ὅτι καὶ ἡ ἀμοιβὴ καὶ ἡ τιμωρία εἶναι ἐπίσης βέβαιαι καὶ ἐπίσης ἀναπόφευκτοι.

Γνωρίζεις, ἀνεψία μου, ὅτι καὶ ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ κακία ἔχουσι βαθμούς· ἀλλὰ πρὸς τί νὰ μετρήσωμεν αὐτούς; διὰ τί νὰ μὴ ἀνεγείρωμεν τὸν νοῦν καὶ νὰ μὴ σπεύσωμεν νὰ ἀναβῶμεν ἐκεῖ ὅπου ἐφθασαν αἱ γενναῖαι ἐκεῖναι ψυχαί, αἱ τινες ἀνύψωσαν τὴν ἀρετὴν ὅσον εἶναι δυνατόν εἰς τὴν ἀνθρωπίνην ἀδυναμίαν. Εἰς τὸν ἀγῶνα τούτου, ἄξιόν σου, ἡ ἰδέα ὅτι οὐδεμίαν τῶν προσπαθειῶν σου δὲν ἄγνοεὶ ὁ ἀνώτατος κριτὴς, θὰ σὲ ἐνισχύσῃ. Αὐτὸς σὲ βλέπει, καὶ ἡ ἀνεξάντητος αὐτοῦ ἀγαθότης ἐτοιμάζει ἀμοιβὴν ἀνάλογον πρὸς τὰ ἔργα καὶ πρὸς τὴν χρῆσιν τῶν δυνάμεων τῆς ψυχῆς σου.

Ἄλλ' ἴσως, φιλιτάτη μου Μαρία, ἡ χρῆσις τῶν δυνάμεων τούτων δὲν εἶναι ὅσον εὐκόλος νομίζεις· τὸ λογικόν σου πρέπει πρῶτον νὰ φωτισθῇ ὡς πρὸς τί πρέπει νὰ πιστεύῃς καὶ νὰ πράττῃς· πρέπει ἐνθαρρύνουσαι ἀδικῶς τὰς ἀγαθὰς διαθέσεις τῆς

καρδίας σου, νὰ προσπαθῇς νὰ ἐκρίζωσῃς τὰς κακὰς· πρέπει νὰ δαμάζῃς τὸν χαρακτήρα σου, νὰ διορθῶς τοὺς τρόπους σου κατὰ τοὺς κανόνας τῆς πραότητος, τῆς εὐμενείας καὶ τῆς δικαιοσύνης, πρέπει ἐνὶ λόγῳ νὰ μεταχειρίζεσαι πᾶσάν σου τὴν δύναμιν εἰς ἀπόκτησιν τῶν ἀρετῶν αἱ τινες θὰ σὲ καταστήσωσι χρήσιμον καὶ ἀγαπητὸν μέλος τῆς κοινωνίας. Ναι μὲν τὸ ἔργον δὲν εἶναι μικρόν· ἀλλὰ μὴ φοβοῦ, φιλιτάτη μου, διότι θὰ κατορθώσῃς αὐτὸ βεβαίως, ἐὰν ἀποφασίσῃς νὰ πράξῃς πᾶν ὅ,τι δέον ἵνα καταταχθῇς ἐπαξίως μετ' ἐκείνων τοὺς ὁποῖους πάντες τιμῶσι καὶ ἀγαπῶσι. Τότε προσεκτικώτερα εἰς τὴν φωνὴν τῶν δυναμένων νὰ σὲ ὀδηγήσωσι κάλλιον, οὐ μόνον ὁ ἀκούσης εὐγνωμόνας τὰς συμβουλὰς αὐτῶν καὶ τὰς ὀδηγίας, ἀλλὰ καὶ θὰ ἐκζητῇς αὐτάς. Ὡς σπεύδῃς πρόθυμος πρὸς τὴν συναναστροφὴν αὐτῶν, καὶ ἐκ τῶν πρῶτιστων ἡδονῶν σου θὰ εἶναι ἡ ἀνάγνωσις τῶν βιβλίων εἰς ἃ εὐρίσκονται αἱ ἀρχαὶ τῆς ἀληθοῦς σοφίας. Ἔχε ἀεὶ ποτε κατὰ νοῦν ὅτι βᾶσις μόνη καὶ ἀκλόνητος τῆς μὲν ἀνθρωπίνης ἀρετῆς εἶναι ἡ ὀρθοκεία, τῶν δὲ πρῶτων ὀρθοκτικῶν ἀρχῶν ἢ εἰς τὸν Θεὸν πίστις. Ἀλλ' ἐνδέχεται νὰ μοὶ εἴπῃς· «Ταῦτα γνωρίζω πρὸ πολλοῦ, μετ' ἐμοῦ δὲ γνωρίζουσι καὶ πάντες οἱ λοιποὶ κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα τῶν φώτων.» Καὶ ἔγωγε, τέκνον μου, ἢ εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν πίστις δὲν εἶναι ὅσον φρονεῖς κοινῇ· διότι συνίσταται εἰς τὴν μόρφωσιν ὀρθῆς ἰδέας τῶν αἰώνιων τελειοτήτων τὰς ὁποίας ἕκαστος ἀποδίδει εἰς αὐτόν. Ἀνάγκη λοιπὸν νὰ συλλαμβάνωμεν τὸ κατὰ δύναμιν ἰδέαν ὅσον ἔνεστι πληροτέραν τῶν τελειοτήτων τούτων, ὅπως μιμώμεθα ἐκεῖνας εἰς τὰς ὁποίας δυνάμεθα νὰ φθάσωμεν. Τοῦτο εἶναι ἀπαραίτητον εἰς τὴν ἀληθινὴν ὀρθοκείαν καὶ εἰς τὴν ἠθικὴν, καὶ τοῦτο πρέπει νὰ κατορθώσωμεν διὰ παντὸς τρόπου, ἵνα μὴ περιπέσωμεν εἰς πλάνας τρομερὰ ἐχούσας τὰ ἐπακλόουθα.

Οἱ ἀναπολοῦντες φέρ' εἰπεῖν τὸν Θεὸν μετὰ τρέμου καὶ αἰσθήματος δουλικοῦ, οἱ φαναζόμενοι αὐτὸν ὡς ἄλλον τύραννον ὠπλισμένον μετὰ παντοδυναμίας ὅπως καταδιώκῃ καὶ κεραυνοβολῇ τὸν ἄνθρωπον, πρέπει τάχα νὰ θεωρῶνται ὡς πιστεύοντες εἰς τὸν ἀληθινὸν Θεόν, τὸν Θεὸν ἐκείνον τὸν ὁποῖον αἱ Γραφαὶ ἐξεικονίζουσι πλήρη ἀγάπης, τὸν ὄντα πηγὴν πάσης πραότητος καὶ παντὸς ἀγαθοῦ, τὸν συγκαταβαίνοντα νὰ προσκαλῇ πάντα αὐτοῦ τὰ πλάσματα εἰς μετοχὴν τῆς θείας μακκαριότητος, τὸν ὀνομάζοντα ἑαυτὸν πατέρα ἡμῶν καὶ λυποῦντα ἡμᾶς ἐν δέοντι ὅπως ὁ πατὴρ τὰ τέκνα αὐτοῦ;

Βεβαίως οἱ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα δοξάζοντες οὔτε τὰς ἀληθεῖς ἀρχὰς τῆς ὀρθοκείας, οὔτε τὸν ἀληθῆ Θεὸν ἐννοοῦσιν· ἀλλὰ καὶ γογγύζοντες καὶ

δριζόμενοι ἐναντίον τῶν ψηφισμάτων τῆς θείας προνοίας παραγνωρίζομεν αὐτὸν, διότι ἀρνούμεθα τὴν ἄπειρον αὐτοῦ σοφίαν καὶ καλοκαγαθίαν. Μὴ ἀναθέτοντες πάσας ἡμῶν τὰς ἐλπίδας εἰς τὸν Θεόν, καὶ μὴ ἔχοντες τὴν πεποίθησιν ὅτι πράττει μόνον σκοπὸν ἔχων τὴν εὐδαίμονίαν καὶ τὴν ἐπίδοσιν τῶν ἀγαπῶντων αὐτὸν, δὲν πιστεύομεν εἰς τὸν Θεὸν τῆς εὐσπλαγχνίας καὶ τῆς δικαιοσύνης. Μέγα βεβαίως δυστύχημα ὅτι τοσοῦτο πλῆθος καρδιῶν ἀγνοοῦσι τὴν ἐκ τῆς ἀληθοῦς εὐσεβείας ἡδονὴν, καὶ ὅτι ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ αἱ προσευχαὶ καὶ αἱ δοξασαὶ γίνονται οὐχὶ μετ' ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης, ἀλλὰ μετ' ἀδιαφορίας ἢ μετὰ τρόμου. Ναι μὲν ἀσθενῆ ὄντες πλάσματα ὀφείλομεν νὰ φοβώμεθα μὴ παροργίσωμεν τὸν ἐπουράνιον ἡμῶν πατέρα· ἀλλὰ μὴ λησμονῶμεν καὶ ὅτι συγχωρεῖ. Ἐὰν ἡμάρτησας μὴ ἁμαρτήσῃς πλέον· καὶ ὁ πατὴρ ἡμῶν εἶναι πρόθυμος νὰ σὲ δεχθῇ ἅμα ἐπιστρέψαντα εἰλικρινῶς πρὸς αὐτόν, καὶ νὰ σὲ συνδράμῃ ἅμα ἐπικαλεσθέντα βοήθειαν. Ἡ εὐσεβεία σου λοιπὸν, Μαρία μου, ἄς ἐρμηνεύεται διὰ λόγων ἀγάπης καὶ υἱικῆς εὐγνωμοσύνης, ἢ δὲ πίστις σου ἔστω τελεία· ἀνάθεα αὐτῷ τὰς ἐλπίδας σου, καὶ δέου νὰ ὀδηγῇ τὰς κλίσεις τῆς ψυχῆς καὶ νὰ διαθέτῃ τὰ τῆς τύχης σου.

Πρέπει δὲ νὰ δεχόμεθα μετ' ἴσης εὐγνωμοσύνης τὰς τε εὐεργεσίας καὶ τὰς δοκιμασίας, διότι καὶ αἱ δοκιμασίαι στέλλονται παρὰ τοῦ Θεοῦ ὡς ἀναγκαῖαι ἵνα ἀναπτύσωσι τὴν ἐνέργειαν τῆς ψυχῆς καὶ βελτιώσωσι ἡμᾶς. Παρακάλεῖ αὐτὸν νὰ σὲ φοιτῆζῃ εἰς τὰς δυσκόλους περιστάσεις καὶ νὰ σὲ ὑποστηρίξῃ εἰς τὴν δυστυχίαν, τὴν ἀσθένειαν καὶ τὰς λύπας, ἀλλὰ καὶ ἐν καιρῷ εὐτυχίας καὶ χαρᾶς ἐπικαλοῦ τὴν βοήθειαν αὐτοῦ ἵνα μὴ συγχωρήσῃ νὰ σκληρυνθῇ ἡ καρδία σου. Πρόσεχε μὴ ζητῆς ἐπιμόνας ὅ,τι ἡ πρόνοια τοῦ Θεοῦ δὲν σοὶ δίδει, καὶ ἔχε τὴν πεποίθησιν ὅτι αὐτὸς γνωρίζει κάλλιον σοὶ τὸ συμφέρον σου. Ἄν ἄλλως πράξῃς ἀθετεῖς τὰ πρὸς τὸν οὐράνιον πατέρα σου χρέη, ὅπως θὰ ἠθέλεις καὶ τὰ πρὸς τοὺς γεννητόρας σου. Ὡς φανῆς λοιπὸν πρὸς αὐτὸν ὀλιγώτερον εὐπειθῆς ἢ πρὸς τοὺς γονεῖς σου; Ἐὰν ὁ πατὴρ σου ἀρνηθῇ ποτε νὰ ἐκπληρώσῃ τινὰς τῶν ἐπιθυμιῶν σου, οὐ μόνον ἀγογγύστως ὀφείλεις νὰ ὑπακούσῃς εἰς αὐτόν, ἀλλὰ καὶ τὴν πεποίθησιν νὰ ἔχῃς ὅτι ἡ ἀρνήσις σκοπὸν ἔχει τὸ καλόν σου καὶ προέρχεται ἐκ τῆς φρονήσεως καὶ τῆς πείρας αὐτοῦ. Ἀντὶ λοιπὸν νὰ ἐπιμείνης· δὲν θὰ προτιμήσῃς νὰ εἴπῃς· Ὁ πατὴρ μου εἶναι φρονιμώτερός μου, με ἀγαπᾷ, καὶ δὲν ὁ ἀπέβριπτε τὴν αἰτησίαν μου ἂν ἦτον ὀρθὴ καὶ δικαία. Χρεωστῶ λοιπὸν νὰ ὑποταχθῶ εἰς τὴν ἀπόφασίν του καὶ ν' ἀποβάλλω τὰς ἐπιθυμίας τὰς ὁποίας δὲν ἀρέσκει.

Ἰποτάσσου λοιπὸν εἰς τὸν οὐράνιον πατέρα σου ὅπως ὑποτάσσουσαι καὶ εἰς τὸν ἐπίγειον, καὶ ἐτι πλεον μάλιστα. Μὴ λησμονεῖς νὰ ζητῆς καθ' ἑκάστην τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτημάτων σου καὶ τὴν βοήθειαν αὐτοῦ ἐναντίον τοῦ κακοῦ. Καὶ τοῦτο οὐ μόνον διὰ ψιλῶν λόγων, ἀλλὰ ἐν πνεύματι, ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἀγάπῃ. Ὅταν δὲ πάσῃς ἕνεκα πόνου ἢ λύπης, ὅταν ταλαιπωρηθῇς ἕνεκα βιωτικῶν περιστάσεων, πόσον θὰ παρηγορηθῇς καὶ θὰ ἐνθαρρύνουσαι προστρέχουσαι εἰς τὸν οὐράνιον πατέρα σου, ἔχουσαι τὴν βεβαιότητα ὅτι γινώσκει τὴν κατάστασιν καὶ τὰς προθέσεις σου, ὅτι οὐδεμίαν σου πράξιν, οὐδὲν σου δυστύχημα ἄγνοεῖ, ὅτι ἡ χεὶρ αὐτοῦ σὲ προστατεύει ἀπὸ παντὸς κακοῦ, τὸ ὁποῖον δὲν προέρχεται ἐκ τῆς κακῆς σου διαγωγῆς, καὶ ὅτι σὲ ἐπαλλάττει παντὸς παθήματος μὴ συντελοῦντος εἰς τὴν μέλλουσαν εὐδαίμονίαν σου.

Φαντάζεσαι ἴσως, φιλιτάτη μου τέκνον, ὅτι ἡ εὐσεβεία εἶναι αἰσθημα καταβάλλον τὸν νοῦν, καὶ ἀπαγορεύει τὰς ἡδονὰς τὰς ὁποίας ἀγαπῶσιν οἱ νέοι· λανθάνουσαι ὅμως· διότι ἡ ἀληθῆς εὐσεβεία εἶναι πλήρης εὐγενῶν καὶ γλυκῶν αἰσθημάτων, οὐ μόνον μὴ ἀντιβαίνειν εἰς τὰς ἀθῶας τέρψεις, ἀλλὰ καὶ καθιστῶντων αὐτὰς τερπνοτέρας διὰ τῆς ἐσωτερικῆς χαρᾶς, ἢ τις συνοδεύει πάντοτε τὴν εἰρήνην τῆς συνειδήσεως. Ἡ ἀληθῆς εὐσεβεία προξενεῖ ἐν καιρῷ μὲν εὐτυχίας ἄδολον εὐθυμίαν, ἰλαρότητα καὶ εὐμένειαν πρὸς πάντας, ἐν καιρῷ δὲ δυστυχίας, ζωογονεῖ τὸ θάρρος, δίδει δυνάμεις νὰ ὑπομένωμεν, διδάσκει νὰ μὴ γογγύζωμεν καὶ οὕτω ἀνακουφίζει τὸ βάρος τῶν δεινῶν. Αἱ παραμυθίαι τὰς ὁποίας χορηγεῖ εἰς τοὺς δυστυχεῖς εἶναι ἀνεξάντητοι.

Μέχρι τοῦδε σὲ ὀμίλησα περὶ μόνον τῶν πρῶτων ὀρθοκτικῶν ἀρχῶν αἱ τινες ἔχουσι θεμέλιον τὴν πρὸς Θεὸν καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν θεῶν αὐτοῦ προσόντων πίστιν· ἦδη δὲ χρεωστῶ νὰ σὲ ὀμιλήσω περὶ τῶν βιβλίων ἐκ τῶν ὁποίων δύνασαι νὰ ποιοθῆς τὴν γνώσιν τῶν θελήσεων αὐτοῦ, θελήσεων εἰς ἃς πρέπει νὰ ὑποτάσσουσαι βυθιζούσα κατ' αὐτάς τὴν διαγωγὴν σου.

Οἱ ἀναλλοίωτοι νόμοι τῆς ἠθικῆς εἶναι βεβαίως ἐντετυπωμένοι εἰς πᾶσαν καρδίαν καὶ ἔχουσι στήριγμα τὸν ὀρθὸν λόγον· ἀλλ' ὁ ὀρθὸς λόγος δὲν ἐδωρήθη ἐπίσης πρὸς πάντας. Ἐνίοτε ἡ φωνὴ αὐτοῦ εἶναι τόσον ἀσθενὴς ὥστε δὲν ἀκούεται καθαρῶς, καὶ ἐνῶ μεγαλοφρονοῦμεν δι' αὐτὸν εὐρίσκειται περιωρισμένος ἐντὸς ὀρίων τόσῃ στενῶν, ὥστε ποτὲ δὲν θὰ ἡδύνατο νὰ ὑπερβῇ αὐτὰ μόνος. Τότε ἡ ὀρθοκεία συνοισφύρουσα τὸ στήριγμα αὐτῆς, ἐνισχύει τὸν λόγον τοῦτον κλονούμενον, καὶ ἐξομαλύνει τὰ ἐμπόδια ἃ τινὰ ἄνευ αὐτῆς δὲν θὰ εἴχομεν τὴν γενναίότητα νὰ καταβάλωμεν· αἱ δὲ θεῖαι ἐντολαὶ τοῦ

Σωτήρας αὐτῶν περιεχόμενοι εἰς τὰ ἱερὰ βιβλία, τὰ προσδιορισμένα νὰ φωτίζωσι καὶ νὰ ὀδηγήσωσι ἡμᾶς, συντρέχουσι εἰς καθιέρωσιν τῶν ἀναλλοιώτων νόμων τῆς ἠθικῆς τοῦς ὁποίους δὲν δυνάμεθα νὰ παραβώμεν ἀτιμωρητί. Πρέπει λοιπὸν, φιλότατη μου κόρη, νὰ μελετήσῃς καλῶς τὰς ἐντολάς ταύτας, ὅπως ῥυθμίσῃς κατ' αὐτὰς τὰς ἰδέας, τοὺς λόγους καὶ τὰς πράξεις σου.

Η ΝΕΑ ΑΜΕΡΙΚΗ.

(Συνέχεια. Ἰδε φυλλάδ. 511.)

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἰνδοὶ τῶν Λιβαδίων.

Μεγάλου συμβουλίου, συγκροτηθέντος πλησίον τοῦ φρουρίου Ἐλλσσοῦρθ εἰς τὸ ὑπαιθρον, ἀπεφασίσθη ὑπὸ τῶν ἐντοπιῶν πολεμικῶν φυλῶν νὰ ὑπερασπίσωσι διὰ τῶν ὤπλων τὰς πεδιάδας ἐναντίον τῶν εἰσβολῶν τῶν Λευκῶν· ὁ πόλεμος ἄρα ἐκηρύχθη. Οἱ Λευκοὶ, ὀδηγούμενοι ὑπὸ τοῦ ἐν Οὐασιγκτῶνι πόλεως τῶν Ὀλλουσιν εὖρει τὸν δρόμον τοῦ Smoky-Hill Fort, προσεκατευόμενον καὶ φρουρούμενον ὑπὸ τῶν Ἐρυθροδέρμων τῆς Ἄρκτου καὶ μεσημβρίας, τῶν τρομερῶν Κιόβες, τῶν ὠκυπέδων Ἀπαχῶν καὶ τῶν ἐπιτηδείων Κομαγγῶν ἐρχομένων εἰς βοήθειαν τῶν συμμάχων αὐτῶν Cheyennes καὶ Ἀραπόες.

Βεβαιούσι δὲ καὶ ἐπαναλαμβάνουσι ἰσχυρίζονται οἱ Ἰνδοὶ, ὅτι ἠπάτησεν αὐτοὺς ὁ λευκὸς ἄνθρωπος· ποτὲ Ἐρυθρόδερμος δὲν ἔχει ἄδικον, καὶ ἡ ποιοῦσθαι τῶν αὐτῶν εἶναι ἡ μὴν παραμυθία τῆς ὑπερηφανίας τῶν. Ἰδοὺ δὲ πῶς συνέβησαν τὰ πράγματα. Ταγματάρχης τις Οὐγγκούπ τῆν ὄνομα ὀνόματι τῆ ἐπὶ τοῦ 1806 ἔτους πρὸς τοὺς ἄγριους, διένηκε κατὰ τὴν τάξιν σκεπάσματα, ὅπλα καὶ ῥαβδίον, καὶ ἔλαβε παρ' αὐτῶν ὑπόσχεσιν ὅτι δὲν ἤθελον βλάπτει καθ' ἑαυτὸν οὕτε τοὺς μετανάστες, οὕτε τοὺς ἐμπόρους, οὕτε τοὺς ἀποίκους. Ὁ Οὐγγκούπ οὖτος ἦτο ἐκ τῶν ἀμερικανῶν ἀξιωματικῶν, τῶν ἀφιερουμένων εἰς τὴν μετὰ τῶν Ἰνδῶν διπλωματικὴν ὑπηρεσίαν, εὐεργετικὴν ἔμκα δὲ καὶ ἀφελίμον. Ὑποθέτομεν δὲ ὅτι θὰ ἐβεβαίωσεν αὐτοὺς, ὅτι ὁ ἐν Οὐασιγκτῶνι πάπας δὲν εἶχε σκοπὸν ν' ἀρπάσῃ τὰ κυνήγια τῶν φαντάσθητε ὅμως ὅπως ἠπώρησαν μαθόντες εὐθύς μετὰ τὴν ἀναχώρησίν του, ὅτι οἱ ὠχροπρόσωποι ἠτοιμάζοντο ν' ἀνοίξωσι νέον δρόμον διὰ τοῦ Smoky-Hill Fort. Ἡ εἰδήσις ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ Καταστάτικου Κυβερνήτου τοῦ Μαύρου Ἰρακῆ καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς Ῥίνος παράδοξος, διότι πῶς νὰ ἐπιβουλεύσασιν αὐτοὺς καθ' ἣν ὄραν ἐσπεύδον μετὰ σπουδῆς εἰς τὰς σκηνάς τῶν

Εἰς μάτην ἐβρέθη πολλάκις εἰς αὐτοὺς, ὅτι κατὰ τοὺς νόμους τοῦ ἀγγλικοῦ πολιτισμοῦ, οἱ δρόμοι πάντες ἦσαν ἐλεύθεροι, καὶ ὅτι καὶ λευκοὶ καὶ ἐρυθροὶ θὰ ὠφελιθῶσιν ἐξ ἴσου ἀπὸ τῆς νέας λεωφόρου, ἢ τις θὰ φέρῃ εἰς τὴν λίμνην Σαλέ· οὕτε ν' ἀκούσασιν συγκατανεύουσι, διότι εἶναι βέβαιον ὅτι οἱ δρόμοι καθ' ὧν διαμαρτύρονται, θὰ καταστρέψωσιν εὐθύς ἢ ὕστερον τὴν τροφὴν τῶν ἀγρίων, τοὺς βουβάλους· διὸ καὶ ἔχουσι δίκαιον καθ' ὅσον δὲν θέλουσι νὰ παραιτησῶσι τὸν νομᾶδα βίον· ἀλλὰ καὶ οἱ λευκοὶ ἔχουσι δίκαιον ἐργαζόμενοι ὑπὲρ τοῦ πολιτισμοῦ τὸν ὁποῖον ἀποκρούουσιν οἱ ἄγριοι. Ἡ Ῥωμαϊκὴ Ῥίς, ὁ Μαύρος Ἰεραξ καὶ ὁ Κατάστατικὸς Κύων, ἀρκετὰ πονηροὶ, δὲν σαγηνεύονται, ὡς λέγουσιν, ὑπὸ τῶν λόγων τῶν παιδίων. Κατὰ τὴν ἰδέαν αὐτῶν ἡ μεταξὺ Ἀγίου Λαδοβίκου καὶ Νεοβοράκου ὁδὸς δὲν εἶναι ἀνοικτὴ, διότι ἂν ἦτο ἀνοικτὴ θὰ ἐπέτρεπεν εἰς μὲν τὸν Μαύρον Ἰερακὰ νὰ κωνηθῇ εἰς τὰ πεδία τοῦ Ὄου, εἰς δὲ τὸν Κατάστατικὸν Κύωνα νὰ κτίξῃ τὴν καλύβην του εἰς τοὺς δρόμους τῆς Ἰνδιανουπόλεως, καὶ εἰς τὴν Ῥωμαϊκὴν Ῥίνα νὰ φονεθῇ τὰ πρόβατα καὶ τὰς δαμάλλεις, αἵτινες διεδέχθησαν τοὺς βουβάλους καὶ τοὺς ἰππέλαφους. Ἀφοῦ λοιπὸν ταῦτα δὲν ἐπιτρέπονται, πῶς τολμᾶσι νὰ διασχρίζονται ὅτι ὁ δρόμος εἶναι καὶ εἰς αὐτοὺς ἀνοικτός; Οἱ Ἰνδοὶ ἐνοοῦσιν ὅσον καὶ οἱ ὠχροπρόσωποι ὅτι οἱ νόμοι αὐτῶν δὲν εἶναι καὶ ἡμέτεροι, καὶ ὅτι αἱ ἐλευθερίαι τῶν λευκῶν διαφέρουσι κατὰ πολλὰ τῶν ἐλευθεριῶν τῶν μαύρων. Ἐὰν ὑπῆρχε παρ' αὐτοῖς συνθήκη τῶν οἰκοσήμενων θὰ ἔγραφον ἴσως ἐπ' αὐτῶν· «ἡ θῆρα διὰ τοὺς θηρευτὰς,» ὡς λέγουσι καὶ οἱ Ἰρλανδοὶ· «ἡ Ἰρλανδία διὰ τοὺς Ἰρλανδοὺς.»

Ἀλλ' ὁ Κατάστατικὸς Κύων καὶ ἡ Ῥωμαϊκὴ Ῥίς ἐπιμένουσι λέγοντες ὅτι τὰ καλῆτερα κυνήγια ἅτινα ἀπελείφθησαν εἰς τοὺς Ἰνδοὺς, εἶναι τὰ μεταξὺ τοῦ Smoky-Hill Fort καὶ τῆς περὶ τῆς χώρας, ἀπεράντου φάραγγος Ἰεραξ καὶ ἀμμάδους, μῆκος ἐχούσης πλέον τῶν ἑκατῶν μιλίων. κατὰ τοὺς πρόποδας τοῦ βουνοῦ ὀνομάζεται δὲ οὕτω ἕνεκα τῆς πλανωμένης ἐπ' αὐτῆς ἐμίχλης. Οἱ βοῦβαλοι μεταβαλίνουσιν ἐκεῖ ζητοῦντες χάριτον τὸν ὁποῖον ὑπεραγαπῶσιν· ἐὰν δὲ ἀποδιωχθῶσιν αἱ καλύβαι τῶν Ἰνδῶν δὲν θὰ ἔχωσι τροφὴν ἐφ' ἑαυτὸν τὸν χειμῶνα, ἀλλὰ καὶ ἀποδιωκόμενοι ποῦ νὰ καταφύγωσι; Πρὸς μὲν μεσημβρίαν εἶναι ὁ δρόμος τῆς Ἀρκανσᾶς ὁ φέρων ἀπὸ Ἀγ. Λαδοβίκου πρὸς τὴν Santa-Κέ, πρὸς δὲ καὶ ἄρκτον εἶναι ὁ τῆς Πλάττας, ὁ ἀπὸ Οὐμάχης εἰς Σαλέ. Ἐπειδὴ δὲ τὰ θηρία ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα δὲν μένουσι ποτὲ εἰς τὰς ὁδοὺς δι' ὧν διέρχονται οἱ ὠχροπρόσωποι, νέα λεωφόρος κατὰ τὰ μέρη ἐκεῖνα θέλει λιμοκτονήσῃ τὸν Ἰνδόν. Καὶ ἡ μὲν ἰππέλαφος καὶ ὁ ἀγᾶγρος ἠμποροῦσι νὰ ῥυθμικονδυήσωσι μέχρι τῶν

πλησιοχώρων τῶν ἐμπόρων καὶ τῶν ἀποίκων· ἀλλ' ὁ βοῦβαλος ἀγριώτερος, τολμηρότερος καὶ φρονιμώτερος δὲν πλησιάζει. *Ἀρθρωπο ἄσπρο εἶθει, βουβάλι γένγει, ἰδοὺ ἡ ἀκαταμάχητος τοῦ Ἰνδοῦ λογικὴ Βουβάλι γένγει, Σκουῶ καὶ Παπούζες πεθαίνουν.* Ἄρα θεωροῦσιν ἀναμφισβήτητον τὸ δικαίωμα αὐτῶν κατὰ τῆς εἰσβολῆς τῶν λευκῶν εἰς τὰ μέρη ἔπου θηρεύουσιν.

Ἀλλὰ καὶ ἕτερός τις λόγος προσέθετο νέαν περιπλοκὴν. Μεταξὺ τῶν κατοίκων τῶν ἀνατολικῶν καὶ τῶν δυτικῶν ἐπαρχιῶν, δηλαδὴ τῶν πρὸς ἀνατολὰς τοῦ Μισισσιππὶ καὶ τῶν πρὸς δυσμὰς τοῦ μεγάλου ποταμοῦ, ὑπάρχει διαίρεσις ὡς πρὸς τὸν τρόπον μεθ' οὗ πρέπει νὰ φέρωνται πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς· οἱ μὲν ἀξιοῦσι τρόπον διπλωματικὸν καὶ ἥπιον, οἱ δὲ πολὺκίνον καὶ ξίφος. Εἰς μὲν Βόστον οὐδεὶς πιστεύει ὅτι οἱ Ἰνδοὶ κακοποιοῦσιν, εἰς δὲ Δέμβερ, οὐδεὶς παραδέχεται ὅτι Ἰνδοὶ ἠμποροῦν νὰ φανῇ τίμιος. Ἐκείτη δὲ τῶν μερίδων τούτων κατακρίνει τὴν ἄλλην ὡς ἐμπαθεὴ καὶ ἀπερίσκεπτον. Οἱ κάτοικοι τῆς Μασσασουσέτης βλέπουσι τοὺς Ἐρυθροδέρμους ὑπὸ ῥωμαϊκὴν ἐποψίαν, ὡς ἀντιπροσώπους φυλῶν καὶ ἔθνων ἀγαπητῶν εἰς τὰς τέχνας καὶ τὴν ποίησιν, οἱ τινες δὲν θέλουσιν ἀργῆσαι νὰ ἐξαφανισθῶσι καὶ νὰ κατοικήσωσιν εἰς τὸ βασιλεῖον τῶν ὀνειρώτων. Εἰς δὲ Κολοράδον ὁ Ἰνδὸς θεωρεῖται ὑπὸ πικρὴν ὄψιν, θεωρεῖται ὡς κλέπτης, ἐπαίτης, δολοφόνος, ἀρπάζσας ἴσως λευκὰς γυναῖκας καὶ ἀποσκυθίσας λευκοὺς ἄνδρας. Εἰς μὲν Μασσασουσέτην, εἰς τὴν Νῆσον τῶν Ῥόδων καὶ τὴν Νέαν Ἀμφίρ, πάντες σχεδὸν ἐξεπώνησαν ἑθῶν, μύθον ἢ διήγημα περὶ τῶν Ἰνδῶν· εἰς δὲ Κολοράδον, Νέαν Μεξικὴν καὶ Καλλιφορνίαν, πάντες σχεδὸν λέγουσιν ὅτι ἐφόνευσαν συγγενὴ ἢ ἠρπάσαν συγγενῶν τῶν. Καὶ ἐντεῦθεν προέρχεται ἡ ὄλιος ἀντικειμένη πολιτικὴ τῶν δύο μερίδων.

Ἐν τελευταίῳ ἔτος ἡ ἐπαρχία τῆς Κολοράδο κατέφερε τρομερὰν καὶ ἀπροσδόκητον πληγὴν εἰς τοὺς ἐχθρούς τας· τάγμα ἐφίππων ἐθελοντῶν, διοικούμενον ὑπὸ τοῦ συνταγματάρχου Σέβιγγτον, ἐπέπεσε κατὰ διαταγὴν τῆς κυβερνήσεως ἐπὶ τὴν στρατόπεδον τῶν Cheyennes ἐν Sand-Creek ἐν ᾗ εὗρισκοντο χίλιοι Ἰνδοὶ ὑπὸ τῶν Λευκῶν Ἀγᾶγρον, γέροντα πολεμιστῆν μεγίστης ἀπολαύοντα φήμης, καὶ κατακεραύνωσαν μακρινῶς τοὺς Ἰνδοὺς φονεύσαντες ἄνδρας, γυναῖκας καὶ παῖδια. Ὁ δὲ γέρον ἀρχηγὸς ἐπεσον ὡς ἤρωες ἐπικού ποιήματος, διότι πεισθεὶς ὅτι ἡ ἄμυνα ἀπέβη ἐπὶ τέλος περιττὴ καὶ ὅτι ἀδύνατος ἦτο ἡ φυγὴ, ἀνέβη εἰς λοφίσκον καὶ ἀνοίξας τὸ σταθὸς ἐφώνησε πρὸς τοὺς ὠχροπρόσωπους· «Κτυπήτε!» Καὶ ἀμέσως ἐπεσε τροπικεῖς ὑπὸ σφαιρῶν εἴκοσι. Μέγας ἀριθμὸς Ἰνδῶν ἐφρονεῦθησαν περὶ αὐτῶν, νέοι, γέροντες, ἄνδρες, γυναῖκες, πολε-

μισταὶ βαθυτάτας ἔχοντες ρυτίδας, καὶ βρέφη γοερῶς κλαίοντα. Ἦκ δὲ τῶν ἐθελοντῶν ἀπέθανον δεκαεξί, ἐνθ' οἱ σύντροφοι αὐτῶν ἐπανήλθον εἰς Δέμβερ πεπεισμένοι ὅτι ἀπέκτησαν κλέος αἰώνιον. Ἐνθ' δὲ εἰς τὴν Νέαν Ἀγγλίαν ἡ μάχη αὕτη στιγματίζεται διὰ τοῦ ὀνόματος «Σφαγὴ Ἰνδῶν,» εἰς τὰς πεδιάδας καὶ τὰς περὶ τὰ μεταλλεῖα πόλεις ἐξομνεῖται ὡς Μεγίστη Μάχη. Αἱ περὶ ταύτης γινώμαι διδουσι τὴν ἰδέαν τί εἶναι ἕκαστος. Εἰς μὲν Βόστον ὁ ἐγκρίνων τὴν μάχην ταύτην θεωρεῖται ὡς ἄλλος ἄγιος, εἰς δὲ Δέμβερ ὁ κατακρίνων αὐτὴν τρέχει τὸν κίνδυνον νὰ φονεῖθῃ. Περιττὸν δὲ νὰ προσθέσω ὅτι πρὸς δυσμὰς τοῦ Μισισσιππὶ οὕτε ἕνα ἄνθρωπον ἀπῆντησα μὴ διασχρίζουμενον ὅτι ἡ περὶ Sand-Creek μάχη ὑπῆρξε τρομερὰ μὲν, δικαία ὅμως, ἢ τις ἐπρεπε νὰ ἀνανεούται δις κατ' ἔτος μέχρι τοῦ ἐντελοῦς ὀλέθρου τῶν Ἰνδῶν.

Οἱ κάτοικοι τῆς ἀνατολῆς βεβαιούσιν ὅτι, ὅτε ὁ Σέβιγγτον προσέβαλε τὸ στρατόπεδον τῶν Ἰνδῶν, οὗτοι ἦσαν ἐν εἰρήνῃ μετὰ τῶν λευκῶν, καὶ ὅτι ἡ μερικανικὴ σημαία ἐκυματίζετο ἐπὶ τῆς σκηνῆς τοῦ Λευκοῦ Ἀγᾶγρον· ἀλλ' ὁ Σέβιγγτον ἀξιοῖ τὰ ἐναντία. Κατ' αὐτὸν τὸ στρατόπεδον τῶν Cheyennes ἐχρησίμευσεν ὡς καταφύγιον συμμορίας ἀποκεκρυγμένων δολοφόνων, οἱ τινες πρὸ τινῶν μῆνῶν εἶχον πράξει πολλοὺς φόνους καὶ διαρπάσει πολλὰς οἰκίας. Ἀπεδείχθη δὲ τοῦτο, προσθέτουσιν οἱ φίλοι τῶν, πρῶτον μὲν ἐκ τῆς συλλήψεως λευκῆς κόρης καὶ τριῶν νέων παιδίων, τὰ ὁποῖα ἀπέδωκαν δυνάμει λυτῶν καὶ μετὰ πολλὰς διαπραγματεύσεις εἰς τοὺς λευκοὺς, δεύτερον δὲ ἐκ τῆς ἀρπαγῆς δύο λευκῶν γυναικῶν τὰς ὁποίας οὐδέποτε συγκατένευσαν ἀποδώσασαι. Σωρὸς δακτυλίων, ταινιῶν, φωτογραφιῶν καὶ κομῶν ἀπεσκυθισμένων κεφαλῶν εὗρήθη εἰς τὰς σκηνὰς τῶν Ἰνδῶν ὅτε ἐκυριεύθη τὸ στρατόπεδον αὐτῶν.

Ἡ ἀκόλουθος Θηριώδης πράξις τῶν Ἰνδῶν τούτων ἐξήγειρεν, ὡς λέγεται, τὴν κοινὴν ἀγανάκτησιν εἰς Δέμβερ. Εἰς τινα ἐξοχὴν κατῴκει μετὰ τῆς γυναικὸς καὶ τῶν δύο αὐτοῦ τέκνων ἄνθρωπος τις καλούμενος Οὐγγέτ, τίμιος, ἀγαθὸς καὶ παρὰ πάντων τῶν γειτόνων ἀγαπώμενος. Εἰς τούτου τὴν ἐξοχὴν εἰσβαλόντες οἱ Ἐρυθρόδερμοι ἠρπάσαν τὰ ποίμνια, ἔκασαν τὴν οἰκίαν, ἠτίμασαν τὴν γυναῖκα, ἔσφαξαν τὰ παῖδια καὶ ἐφόνευσαν αὐτὸν τὸν οἰκοδεσπότην· ἐν ἐνὶ λόγῳ πάντα τὰ μέλη τῆς οἰκογενείας ἀπισκυθίσθησαν, καὶ διεμελίσθησαν τὰ σώματα αὐτῶν. Τὰ πτώματα τῶν δυστυχῶν τούτων εὗρεθέντα μετὰ ταῦτα μετεκομίσθησαν εἰς Δέμβερ καὶ ἐξετέθησαν δημοσίᾳ, ὡς οἱ τραυματῖαι τῶν Περσιῶν τὸ 1848 ἔτος, τὸ δὲ ἀπαίσιον θέαμα ἐξῆψε μέχρι μακρῆς τὸ φλογερὸν αἷμα τῶν κατοίκων τῆς Κολοράδο. Ὁ Λευκὸς Ἀγᾶγρος ἐπλήρωσε διὰ τοῦ ἰδίου αἵματος τὸ αἷμα τοῦ ἀτυχῆ Οὐγγέτ. Δύο κόμαι

εδρεθίσαι υπό των έθελοντων εις Sand-Greek, εξ ου η μὲν μία άνηκεν εις λευκόν και η το ετι σχεδόν θερμή, η δε εις λευκὴν, εφαινοντο πρό μικροῦ αποσκυθισθίσει.

Ο πόλεμος φέρει πόλεμον. Ο πόλεμος του παρελθόντος ετους θα γεννηση νέους άλλους. Την ώραν μάλιστα ταύτην ο υίος του Λευκού Αιγάργου διατρέχει τὰς παιδιάδας και εξεγείρει τὰς φυλάς επως εκδικήση τον πατέρα αυτού. Η Ρωμαϊκή Ρις, ο Μανθρος Ιεραξ, ο Μέγας Βούβαλος, η Αόγγη και το Μικρόν Σκέπασμα, αρχηγοί ισχυροί, μακαρίζουσιν εαυτους ετι εδρέθη περιστασις ινα κορέσωσι την δίψαν αυτών, διψαν αιματος, και να καθαρίσωσι τὰς παιδιάδας και τὰ λιβάδια από της παρουσίας της φυλής των Λευκων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ'.

Έρυθρόδερμοι.

Εις τον άναγνόντα τὰς μυθιστορίας του Φένιμορ Κούπερ και τὰ ποιήματα του Λογγφελώ, ο Ινδός περισταται ως θεατρικόν τι η ως φαντασιώδες πρόσωπον τον βλέπει ούχι ως πραγματικότητα, η δύναμιν, η εν ανθρώπινον εκ σαρκός και οστέων, άλλως τι ιδανικόν, αιθέριον, ως πρόσωπον αναγκαίον εις τον γραφικόν πίνακα, νυν μὲν βεβαμμένον με άχραν και μιλτον και απερχόμενον εις την μάχην, νυν δε άπρωόμενον την βροντήν του κεραυνου εις τὰ νέφη, και άλλοτε καθήμενον υπό τὸ δένδρον του συμβουλιου και μετά ταῦτα γινόμενον άφαντον μεταξὺ της σκιᾶς των δρυών, η άγρυπνοῦν παρὰ την κοίτην της νέας Μινναάας, η σειον την μάχαιραν πρός αποσκυθισμόν, η άρχοῦμεναν τον πολεμικόν χορόν. Είηαι όνειρον μάλλον η προφητα, τόσον αι εἴσεις ημών αντιμάχονται πρός τὰς των Ινδων, τόσον είναι δύσκολον η μάλλον αδύνατον ν' αποχωρήσωμεν αυτούς από της ποιητικής ομίλης και του θεατρικου καπνου δι' τον περικαλύπτονται. Ταῦτα δε πάντα γινώσκουσι κάλλιον ημών οι πολίται των Ομοσπόνδων Έπαρχιών, διότι συγκοινωνουσιν, εμπορεύονται και διατηροῦσι διαφόρους σχέσεις μετά του φυσικοῦ αυτών έχθρου. Η Αμερικανική χώρα άνηκεν εις εκείνους, τους Έρυθροδέρμους, και το δικαίωμα τουτο οὔδεις διαφιλονεκει. Έχουσι δε ίδιον φρόνημα, δι' ο υπερέχουσι της φυλής των μαύρων έχουσι ιδίαι παραδόσεις, ιδίαν βιομηχανίαν, ιδίαν πολιτικήν. Ολιγώτερον εὐλόγιστοι και ελιγώτερον μαλακοί των μαύρων, έχουσι περισσοτέρας ιδέαις και είναι πλέον επίφοδοι.

Παρατηρήθη ότι δασίς φυλή τις κατακτά ξένην χώραν, εὐρίσκει πνευμα εγχώριον, πατροπαράδοτον, ανυπερέβλητον, επενεργούσιν και εις αυτούς τους κατακτητάς διότι ο άνθρωπος είναι άλλη δύναμις η-

λεκτρική και διπλή, δεχομένη και ανταποδίδουσα την δόθησιν, διό και ε ασθενης αυτὸς, και ηττηθείς επενεργει επί τον νικητήν. Επειδή δε ο αριθμός αποταλει την δύναμιν, δασίς η ανωτέρα φυλή ελαττοῦται κατά τουτο, αυτή μὲν εξισοῦται μετά των αντιπάλων της, ει και έχει πολλο αξιολογώτερα φυσικά και ηθικά προτερήματα, η δε κατωτέρα πράττει ετι και η Ρώμη, η τις κατέκτησε μὲν την Ελλάδα, παρεδέχθη δε οῦ μόνον τὰς τέχνας, την γλώσσαν και την θρησκείαν των ηττηθέντων, άλλὰ και αυτήν αυτών την πατρίδα. Μετά τρίτην γενεάν οι παρακολουθήσαντες εις τον Στρογῶ εφάνησαν πλέον και των Κελτων Ιρλανδοί οι στρατιώται του δουκὸς Ρολλὸν εγένοντο ηπιοι όσον και οι Σικελοί, οι δε Τάρταροι Μανδσοῦ μετεμορφώθησαν εις Κινιζους.

Τουτ' αυτὸ συμβαίνει ως εγγιστα και όταν δια πυρός και σιδήρου διαφθείρονται οι πρώτοι λαοί. Ο Κύριος προστάττει τους Ισραηλίτας να σφάζωσιν ανηλωδὸς τους Έπταλους, και Αμοραίους, και Χαναναίους, και Φαρισαίους, και Ιωβουσαίους. Και υπήκουσαν μὲν οι Ισραηλίται επειδή όμως τὰ εθίμα και αι ιδέαι των εξολοθρευθέντων εθνικων ησαν ερριζωμένα εις τον τόπον, πολλαι γενεαι του εκλεκτου λαου υπέπεσαν εις την άμαρτίαν ενστερνισθεισα τους ψευδεις των φονευθέντων θεοῦς. Ο Αάγων, ο Μολδχ, ο Αοταρωθ αφήρπασαν πολλὰς ψυχὰς από του Ιεωθά, και αι τέχνηαι της Τύρου και Σιδόνας κατεξουσίασαν εκείνους, τους όποιους η μάχαιρα του Ιαθίνου δὲν κατώρθωσε ν' αποδιώξη μακράν της χώρας.

Εις τὰ εν τη Ιεραῖ Γραφή ταῦτα παραδείγματα παραηκούθησαν και οι εν Αμερικῇ. Οι πρώτοι άποικοι απέδιώξαν τους Έρυθροδέρμους, εσους απήντων εις τὰ παράλια του Ατλαντικοῦ. οὔτοι δε και οι εξολοθρευόμενοι, και οι καταδικωόμενοι δια πυρός και σιδήρου από των Αλεγανείων όρέων μέχρι Ούου και Μισισήπη, και αποθηθέντες επί τέλους εις τὰ Πετρώδη όρη, αφήκων όμως εις τε τὰ ηθῆ, και την επιστήμην, και την πολιτικήν του νέου λαου ζωηρότατα ἔχνη της υπάρξεως αυτών, η τινα ανευρίσκομεν εις τους πολυγάμους Μορμόνας και εις τους πνευματιστάς της Βόστον. Οι λαοί, καθως και οι άνθρωποι συσσωματοῦνται πρός πᾶν ετι απορροφῶσι. Καθως τὰ βρώματα η τινα τρώγομεν καθιστώσιν ημάς ετι είμεθα, οὔτω και οι λευκοί συσσωματούμενοι πρός την Ινδικήν φυλήν υποκύπτουσιν εις αντίδρασιν, της οποίας η δύναμις είναι ανάλογος πρός τον βαθμόν της αντιστάσεως του καταπατηθέντος στοιχείου. Των Έρυθροδέρμων η φυλή είναι τραχεία και δυσώλεθρος. αι δε φυλαί, αι προστριβίσει εις τον άγγλοσαξωνισμόν και επίζήσασαι, πρόσελαθον εκ τουτου νέαν δύναμιν, ικανήν να επενεργήση

σήμερον και επ' αυτούς τους λευκούς. Ναί μὲν ο Αγγλοσαξων. έχει μεγίστην δραστηριότητα. άλλὰ και ο Δακώτας και ο Cheyenne σύγκεινται εξ ὅλης τῶσαν ακληρίας, ώστε και οι δεξύτεροι οδόντες δυσκολοῦνται να διαπεράσωσιν αυτήν. Ο Ραβελαι οά ελεγεν ότι οι Έρυθροδέρμοι καταβροχθίζονται μὲν, ετι όμως η αναγκαία χώνευσις δὲν γίνεται, και ετι τὸ επίπονον ταύτης δυνάμεθα να συμπεράνωμεν εκ τινων συμπτωμάτων. τὰ Ινδικὰ νεῦρα είναι σκληρά και την σκληρότητα αυτών αισθάνεται ο Αγγλοσαξων.

Και δὲν είναι τολημρόν να βεβαιώσωμεν ότι η επενέργεια των λευκων επί των ερυθρων εγένετο δραστηριώτερα της επιρροῆς τουτων επ' εκείνους; Επισκεφθητι τὰ πρός δυσμάς λιβάδια, επου αι δύο φυλαί συνεχωνεῦθησαν σήμερα, και θέλετε ίδει ετι η μία εδανείσθη τὰ ελαττώματα της άλλης. Ο μὲν Ινδός υπερέβη και τον άχροπρόσωπον αδελφόν του κατά την ακολουσίαν, ο δε λευκός εγένετο ίσος κατά την πονηρίαν και τὸ θηριώδες της ψυχῆς πρός τον άγριον αδελφόν του. Ο μὲν πρώτος εδιδάχθη παρὰ του δευτέρου την μέθην, οὔτος δε την συμβίωσιν μετά παλλων γυναικων. Πάντες σχεδόν οι μετά των Ινδων συζήσαντες κυνηγοί και βουκόλοι ησπάσθησαν την πολυγαμίαν. Ο Ζέμ. Βάκερ εν Κληαρκηκῇ έχει δύο γυναίκας, ο Μάξερυ εν Πλάτα της μισσηβρίας τρεις, ο Βέντ εν Σκόκυ-Ϊλλ, ες. Ινδός τις αρχηγός ελεγε πρός τον συνταγματάρχην Μάρεϋ. « Πρώτην φροντίδα Γιαγκῆς πάρη πολλαι γυναίκες. » Εάν η Μικρά Αρκτος μεθξ ως λευκός και κοπανίξη ανηλεως την γυναικὰ του, ο Ιωάννης Σμιθ αποσκυθίζει ως Ινδός τους ανθρώπους, και τὸ καυχᾶται. Ο Ιάκωβος Λουγερ εκ της Κεντρικῆς πόλεως απέσκυθισε πέντε Σιουδ επί προουσίε φίλου του. Και ποτε ηλθεν εις Δέμπερ κραμᾶμενον έχων εις τὸ εφίππιόν του μὲρον Ινδοῦ, και κομπάζων ετι δύο ημέρας άλλο τι δὲν εφαγεν ειμή εξ αυτού. Και οὔδεις μὲν επίστευσεν ετι ελεγεν, άλλὰ δὲν είναι ανηθῆς τοιούτου ειδους κομπορήμοσύνη; Άλλος τις πάλιν εκαυχῆθη ως Ινδός δημοσίε ετι εψησε και εφαγεν ανθρώπινον κρέας. Αναντιβρήτον δε ετι τὰ Ινδικὰ κακουργήματα τὰ εξεσχόλισεν εντὸς βραχυτάτου χρόνου ο λευκός. Μίαν των ημερων εθελοντής τις ερχόμενος εκ Σάνδ Κρηκῆ επεδείκνυσεν εις την βιάδον του την καρδίαν Ινδῆς γυναίκας, την οποίαν αφοῦ εφόνευσεν εξέσχισεν επως αποσπᾶση την καρδίαν της. Και οῦ μόνον οὔδεις κατέκρινεν αυτόν, άλλὰ και ανευφημαί υπέρ της αποτροπαίου ταύτης πράξεως ηκούσθησαν καθ' οδόν. Εν γένει όμως οι λευκοί της Δέμπερ απέδοκίμασαν την θηριωδίαν του ανθρώπου τουτου και δὲν τον ετιμώρησαν μὲν, άλλ' οι σαρκασμοί και αι είρωνειαι τον ηνάγκασαν να φύγη εκ της πόλεως. Εάν τὸ πρωτότυπον τουτο

κακουργήμα συνέβαινε μεταξύ των Έρυθροδέρμων, ο κακουργήσας ήθελε καταταχθῆ μεταξύ των πρωτίστον αρχηγων' μεταξύ όμως των λευκων ο θρίαμβος υπήρξε μέτριος.

Ομολογῶ ετι πράξις γενομένη σχεδόν ενώπιόν μου υπό των λευκοπροσώπων, εκίνησε την άγανάκτησίν μου ετι πλέον και της τελευταίας ταύτης θηριωδίας.

Η κυβέρνησις είχε στείλει εις τὰ παράλια ταῦτα απόσπασμα στρατιωτικόν, εις τὸ όποιον ο οδηγός αυτού εδειξε τον τάφον Ινδοῦ τῶσαν αρχηγου. Εν άκαρει οι στρατιώται ανέσκαψαν αυτόν, διεσκόρπισαν δια λακτισμάτων τὰ δατὰ του νεκρου, ηρπασαν τὸ τόξον, τὰ βέλη, τὸ δατέινον κοχλιάριον, τὸ όποιον εις των αξιωματικων των Ομοσπόνδων Έπαρχιών μοι εδῶρθησεν εις ενθύμησιν, τους μαργαρίτας, τὰ διάφορα κοσμήματα και τὰ τεμάχια βουβαλείου δέρματος, εντὸς του όποιου είχαν ενταφιάσει τον πολεμιστήν.

Αλλά μεταξύ των ελαττωμάτων ο Γιαγκῆς εκληρονόμησε και τιναις αρετάς των Ινδων, την φιλοξενίαν παραδείγματος χάριν, τὸ πρός τον δεθέντα λόγον βαθύ σεβας, και την μεγίστην καταφρόνησιν των βεσάνων και του θανάτου.

Οι Έρυθροδέρμοι εδίδαξαν τον κόσμο να κπνιζῆ τὸ Ινδικόν φυτόν' άλλ' εις άμοιβήν ελαθον παρὰ των κοπολιτισμένων μίαν κᾶν ευεργεσίαν αξίαν συγκρίσεως πρός τὸ δῶρον τουτο του άγριου; Δὲν λέγω υπερβολήν ρητορικὴν βεβαιών ετι εις την υπό λευκων κατοικουμένην Αμερικὴν η επιρροή των ερυθρων επί τε τους θεσμούς και τὰ έργα της διανοίας οπῆρξε ζωηροτάτη.

Η δημοσπουδία των Πέντε Εθνων υπῆρξε τὸ πρότυπον των λευκων κατά την σύνταξιν της δημοσπονδίας των δεκατριων άποικιων. Η παρατήρησις δε αυτη εφαρμόζεται οῦ μόνον εις την θεμελιώδη αρχήν της ενώσεως αυτών, άλλὰ και εις τὰς πλέον παραδόξους λεπτομερείαις της. Οι Ιροκουεῖς είχαν επινοήσει την θεωρίαν του δικαίωματος των Πολιτειων, την όποιαν εδανείσθησαν παρ' αυτών οι άποικοι. Η άόριστος δε αυτη και επιαλίνδος θεωρία, χορηγοῦσα τὸ δικαίωμα του ενεργειν κατά μόνος, και εν ανάγκη τὸ του αποσύρεσθαι από της Ομοσπονδίας, εμελλε να διεγείρη μυρίας εριδας και ν' απολήξῃ εις εμφύλιον πόλεμον.

Αυτοί οὔτοι οι Ιροκουεῖς είχαν παραδεχθῆ και ετέραν θεωρίαν, δι' ης εξετεινέτο η δύναμις και η χώρα μιᾶς πολιτείας, ούχι πλατυνομένων των όριων των πολιτειων αι τιναις είχαν ήδη συνενωθῆ, άλλὰ γινομένων δεκτων νέων φυλων και εθνων. Ταύτην την αρχήν της πολιτικῆς αυξήσεως παρεδέχθησαν και οι λευκοί. Ενεκα δε των δύο τουτων αρχων, τὰ Πέντε Εθνη εγένοντο Οκτὸ Εθνη, και αι δεκατρις

Απαικίαι, ἐπόμηναι εἰς τὴν αὐτὴν τάξιν καὶ συμ-
πληροῦσαι τὸ ἔργον, ἀνεπτύχθησαν εἰς τρόπον ὡς
τε συνέκροτησαν ἓνα σύνδεσμον τεσσαράκοντα ἑξ
πολιτειῶν ἢ χωρῶν.

Κατὰ τὴν συνέντευξιν τοῦ 1778 ἔτους, ὅτε οἱ
ἀπεσταλμένοι τῆς Πενσυλβανίας, τῆς Μαρυλάνδης
καὶ τῆς Βιργινίας ὑπῆγον νὰ συμβουλευθῶσι τοὺς ἐν
Λαγκαστρίᾳ Ἰροκίαι, ὁ μέγας αὐτῶν ἀρχηγὸς Κασ-
σανατέγος ἀπέτεινεν αὐτοῖς τὸν λόγον διὰ φράσεων
αἱ εἰδύνατο νὰ μεταχειρισθῆ Ἕλληνας ῥήτωρ τῆς Ἀ-
χαϊκῆς συμμαχίας.

«Οἱ σουντοὶ ἡμῶν πατέρες, εἶπε, συνέστησαν τὴν
ἑνωσιν καὶ τὴν φιλίαν μεταξὺ τῶν πέντε ἔθνων, ἡ
ἑνωσις δὲ αὐτὴ κατέστησεν ἡμᾶς ἰσχυροτάτους· ἔ-
δωκεν ἡμῖν καὶ μεγίστην δύναμιν καὶ μεγίστην βα-
ρύτητα ἀπέναντι τῶν γειτόνων ἔθνων. Ἐάν καὶ ὑ-
μεῖς ἀκολουθήσετε εἰς τὴν αὐτὴν μέθοδον, ὅλ' ἴδετε
ἀδιακόπως ἀξαναμένους τοὺς πόρους καὶ τὴν δύ-
ναμιν ὑμῶν. Συμβουλευθεὶς λοιπὸν ὑμᾶς νὰ μὴ ὑψώ-
σεσθε ποτε χεῖρα, ὅτι καὶ ἂν συμβῆ, ὁ εἰς κατὰ
τοῦ ἄλλου.»

Ἐπίσημοι δὲ ἐκθέσεις ὑποβλήθησαν εἰς τὴν Συνέ-
λευσιν ὑπὸ τοῦ Ἰνδικοῦ γραφείου καταδεικνύουσαι
ὅτι ὁ σύνδεσμος τῶν Ἰροκῶν ὑπῆρξεν ἡ ἀληθὴς πο-
λιτικὴ ἀφετηρία τῶν Ὁμοσπόνδων Πολιτειῶν.

Οἱ τῶν Πέντε ἔθνων εἶχον περὶ τῆς πολιτικῆς
καὶ προσωπικῆς ἐλευθερίας ἰδέας πολλὰ ὑψηλάς.
Ἰκαστος ἦτο ἴσος πρὸς τὸν ἕτερον. Ὁ Ἰροκεὺς, καὶ
ἂν ἀνήκεν εἰς προνομιοῦχον οἰκογένειαν, δὲν ἐξετέ-
λει δημόσια ἔργα εἰμὴ δύναμι ἐκλογῆς. Οὐδεμίαν
διαδοχικὴν τάξιν ἀνεγνώριζον, καὶ ἄλλους τίτλους
δὲν ἀπένεμον εἰμὴ τοὺς χρησιμεύοντας εἰς διακρίσιν
ἐπαγγελίας τινός, ὡς πολεμιστῆς, σύμβουλος,
μάντις. Ἐδδῆξαζον ὅτι οἱ Ἰροκεῖς, καθὼς καὶ οἱ σὴμ-
μαχοὶ αὐτῶν ἐγενῶντο ἐλεύθεροι καὶ ἴσοι, καὶ ὅτι
διὰ τοῦτο οὐδεὶς καταδικάζετο εἰς δουλείαν. Καὶ
τῶντι ἀντέστησαν εἰς τὴν δουλείαν μὲ ὄλας τῶν
τάς δυνάμεις. Οἱ αἰχμάλωτοι, ὅσους συνέλαμβανον
ἐν κερῶ πολέμου, ἢ ἐφρονέοντο ἢ πολιτογραφούμε-
νοι ἐγίνοντο δεκτοὶ ὑπὸ τῆς φυλῆς. Τασούτω μάλ-
ιστα θερμὸν ἦτο τὸ αἶσθημα τῆς ἐλευθερίας παρὰ
τοῖς συγκροτοῦσι τὴν Ὁμοσπονδίαν τῶν Πέντε ἔθ-
νων, ὥστε οὐδὲ εἰς δούλος εὐρίσκατο εἰς τὰ μέρη
ἐκεῖνα ὅπου εὐήρεον οἱ ἑρυθροδέρμιοι καὶ ἐπωλοῦντο
καὶ ἠγαράζοντο μαῦροι εἰς τὰς ὁδοὺς τοῦ Βόστον,
τῆς Φιλαδελφίας καὶ τοῦ Νεοεσχοράκου. Εἶχον ἀνα-
κρίξει τὴν γῆν ἐλευθέραν ὡς ἐλεύθεροι ἦσαν καὶ
αὐτοὶ καὶ μόνον μετὰ κερῶν ἔμαθον παρὰ τῶν λευ-
κῶν αἱ κατώτεροι φυλαὶ νὰ κλέπτωσι καὶ ν' ἀγο-
ράζωσι τοὺς μαῦρους, τοὺς ὁποίους μετεχειρίζοντο
ὡς κύνες ἢ ἡμίονους.

Μεταξὺ τῶν Ἰνδικῶν φυλῶν, κατὰ τὰς ἀγρίας ἐ-

παρχίας τῆς δύσεως, σπανιώτερον δὲ μεταξὺ τῶν
Δελκουαρῶν καὶ Μοϊκανῶν καὶ Σενέκων, αἱ γυναῖκες
καὶ κατ' οἶκον, ὅπου προκάθηται τῶν ἄλλων, καὶ
δημοσίαι, καὶ κατὰ τὸν πολιτικὸν βίον ἀπολαύουσαι
ἰδιαιτέρου ἀξιώματος· ἀπολαύουσι δὲ καὶ τοῦ δι-
καιώματος τοῦ συνέρχεσθαι καὶ συζητεῖν περὶ πο-
λέμου καὶ εἰρήνης.

Οἱ γυναικοὶ κάτοικοι τῶν πλέον πεπολιτισμένων
φυλῶν χαίρουσιν ὁμολογοῦντες εἰς τὰς συζύγους αὐ-
τῶν σέβας, ἀνώτερον καὶ τῆς ἡμετέρας πρὸς τὰς
γυναῖκας φιλοφροσύνης, τὸ ὅποιον δι' ἑλλειψιν προ-
φυστέρου ἐπιθέτου ὀνομάζομεν ἱποτικόν. Διὰ τοῦ
εὐγενοῦς δὲ τούτου αἰσθημάτων ἐρμηνεύουσι τὴν εὐ-
μένειαν αὐτῶν ὡς ἰσχυροτέρων πρὸς τὸ ἀσθενέστερον
φύλον· ὁ πολεμιστῆς ἐξημεροῦται κλινῶν πρὸς τὴν
οἰκοδέσποιαν. Αἱ πεπολιτισμέναι κοινῶν αἱ τινες
προστατεύουσι τὰ δικαιώματα ἑκάστου καὶ ὑποβάλ-
λουσι τὰς προσωπικὰς ὁρξίεις εἰς τὸν γραπτὸν νό-
μον, δὲν ἔχουσι ἀνάγκην τῆς ἱποτικῆς ταύτης
ἀρετῆς, ἢ τις παρὰ τοῖς ἀγρίοις καὶ τοῖς ἡμιαγρίοις,
παρὰ τῷ Ἰνδῷ Σενέκᾳ καὶ τῷ Ἀραβί Ἀνέζῃ, περι-
λαμπρύνεται ὑπὸ κάλλους τασούτω ποιητικοῦ.

Τίς δύναται ν' ἀρνηθῆ ὅτι αἱ περὶ μαγείας, πο-
λυγαμίας, πολυθείας, μεταναστεύσεως τῶν ψυχῶν,
παρουσίας τῶν πνευμάτων καὶ μετὰ θάνατον ἀμοι-
βῶν ἰδέαι τῶν Ἰνδῶν, δὲν ἐνετυπώθησαν βαθείως εἰς
τὸν χαρακτῆρα τῶν Ἀμερικανῶν, καὶ δὲν ἐπενερ-
γοῦσι σήμερον, καθὼς ἢ κακῶς, ἐπὶ τὰς Ὁρσκειτι-
κάς αὐτῶν δοξασίας; Τὸ σύστημα τῆς εἰς φυλάς
διαίρεσεως, τὸ ὅποιον παρεδέχθησαν οἱ νέοι κάτοικοι
τῆς Ἀμερικῆς, εἶναι ἀσιατικόν, εὐρισκόμενον εἰς Μη-
δίαν, τὰς Ἰνδίας, τὴν Ἀραβίαν, τὴν Σκυθίαν, καὶ
εἰς πάντα τὰ νομαδικὰ καὶ ποιμενικὰ ἔθνη. Μόλις
λαός τις ἐτοιμάζεται νὰ μεταβῆ ἀπὸ τοῦ ἀγρίου
βίου εἰς τὸν πεπολιτισμένον, καὶ διαίρεται εἰς φυλάς
κατὰ τὸν τρόπον τῆς οἰκογενείας ἢ τῆς φατρίας. Εἰς
Σπάρτην ἦσαν τρεῖς πρώται φυλαὶ, εἰς Ἀθήνας τέσ-
σαρες, εἰς Παλαιστίνην δώδεκα καὶ εἰς Ῥώμην τρεῖς·
εἰς ἕκαστον δὲ τῶν τόπων τούτων μία τῶν φυλῶν
ἠξίου ὑπεροχὴν ἐπὶ τῶν λοιπῶν, οἱ Ἰλλεῖς ἐν Σπάρ-
τῃ, οἱ Εὐπιτριδαὶ ἐν Ἀθήναις, ὁ οἶκος τοῦ Ἰούδα
ἐν Ἰουδαίᾳ καὶ ὁ Ραμνήσης ἐν Ῥώμῃ. Μεταξὺ ὅ-
μως τῶν πολυαριθμῶν φυλῶν τῶν ἑρυθροδέρμων,
οὐδεμίαν ἀποβλέπει εἰς ὑπεροχὴν· ὁ Cligeneus θεω-
ρεῖ ἑαυτὸν ἴσον τῷ Σιού, καὶ ὁ Μοϊκανὸς ἴσον τῷ
Σενέκᾳ ἕκαστον ἔθνος συγκροτεῖ ἴδιον σῶμα, καὶ
ὅλη ἡ πολιτικὴ αὐτῶν συνίσταται εἰς τὴν τήρησιν
τῆς ἀνεξαρτησίας ἑκάστης φυλῆς.

Ἰδοὺ ἡ πηγὴ τοῦ δικαιώματος τῶν Πολιτειῶν,
τὸ ὅποιον ἐξεζητήθη ἐσχάτως μετὰ τασούτου ζήλου
καὶ τασούτης σφοδρότητος. (Ἀκολουθεῖ.)

ΡΟΖΑ Η ΤΥΦΛΗ.

ΑΙΓΥΗΜΑ ΦΑΛΜΑΝΑΙΚΟΝ.

(Συνέχ. καὶ τέλος. Ἰδε φυλλ. 512).

Ὁ κατασκευαστῆς τῶν σαρωμάτων μὴ ἐνοήσας
τὸν ξένον ἐξπλάγη διὰ τὸν τόνον τῆς φωνῆς αὐτοῦ.

— Ἄφες τὴν ἐργασίαν σου σὲ λέγω, ἐπανέλα-
θεν οὕτως, καὶ δός με τὴν χεῖρά σου, ἰδιοκτῆτα
Νέλις!

— Ἰδιοκτῆτα! ὑπετραβίσεν ὁ σαρωματοποιὸς
μὲ ἀπορίαν.

— Ἐλα, ἔλα! ἀνέκραξεν ὁ ὀδοιπόρος, ῥίψε ὄλ'
αὐτὰ τὰ σαρώματα· σὲ χαρίζω ἐν ὑποστατικόν,
τέσσαρα ἀγγελάδας, ἐν μοσχαρίον, δύο ἄλογα καὶ
πᾶν ἔτι χρειαζέται διὰ μίαν καλὴν ἑπαυλι. Δὲν μὲ
πιστεύεις; ἐξηκολούθησε δεικνύων τὴν παλάμην με-
στὴν ὑπερπύριον· καὶ ὅμως σὲ λέγω τὴν ἀλήθειαν.
Ἐδυνάμην νὰ σὲ δώσω εὐθὺς ὄλ' αὐτὰ, ἀλλὰ σὲ ὑ-
πολήπτομαι καὶ σὲ ἀγαπῶ τόσον, ὥστε δὲν θέλω
νὰ βάλω ἀμέσως χρήματα εἰς τὰς χεῖράς σου! Θέλω
νὰ γίνης ἰδιοκτῆτης ἐνὸς καλοῦ ὑποστατικοῦ, καὶ
νὰ προστατεύσω τὰ τέκνα σου καὶ μετ' αὐτὸν τὸν
Θανάτὸν μου.

Οἱ καλοὶ χωρικοὶ ἀντήλλαξαν βλέμματα ὑγρά
καὶ ἐκπεπληγμένα, καὶ ἐφάνησαν μὴ ἐνοήσαντες
καλῶς περὶ τίνος ἐπρόκειτο. Ἐνῶ δὲ ὁ ὀδοιπόρος
προσέπαθει νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς νέας διαθεβαιώσεις,
ὁ μικρὸς Πέτρος ἐλθὼν τὸν ἔσυρεν ἀπὸ τὴν χεῖρα ὡς
ἂν εἶχε τι νὰ εἰπῆ.

— Τί θέλεις, μικρὲ μου φίλε; ἠρώτησεν ὁ ξένος.

— Κ. Ἰωάννη, ἀπεκρίθη τὸ παιδίον, ἰδοὺ οἱ
χωρικοὶ ἐπιστρέφουν ἀπὸ τοὺς ἀγρούς. Ἢξέωρα καλὰ
ποῦ εἶναι ἡ ῥόζα. Θέλεις νὰ τρέξω εἰς συνάντησίν
της διὰ νὰ τὴν εἰπῶ ὅτι ἐφθασες;

Ὁ δὲ ὀδοιπόρος λαβὼν τὴν χεῖρα τοῦ παιδίου
ᾤδήγησεν αὐτὸ πρὸς τὴν θύραν λέγων·

— Ἐλα, ἔλα! ὀδήγησέ με!

Καὶ ἀποχαιρετίσας τοὺς κατοίκους τῆς καλύβης
διὰ νεύματος μόνον, ἠκολούθησε τὸ μικρὸν παιδίον,
τὸ ὅποιον διευθύνθη κατεσκευασμένος πρὸς τὸ κέν-
τρον τοῦ χωρίου. Ὅτε δὲ ἐφθασεν εἰς τὰς πρώτας
οἰκίας, οἱ ἀποροῦντες χωρικοὶ ἐξῆλθον ἀπὸ τὰς ἀ-
ποθήκας καὶ τὰ ἱποστασία, καὶ ἐβλεπον κεχνηότες
ὡς ἂν συνέβαινε θαῦμα πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των.
Ἦτο τῶντι παραδόξον θέμα τὸ ἐξυπόδητον ἐκεῖνο
παιδίον, τὸ φέρων ὑποκάμισον μόνον νὰ πηδᾷ πλη-
σίον τοῦ ἀγνώστου τοῦ ὁποίου ἐκράτει τὴν χεῖρα
μειδιῶν καὶ ὀμιλῶν οἰκείως μετ' αὐτοῦ.

Οἱ καλοὶ χωρικοὶ ἠπόρουν καὶ δὲν ἠδύνκντο νὰ
ἐνοήσωσι τί κοινὸν ὑπῆρχε μεταξὺ τοῦ πλουτοῦ

ἐκεῖνου κυρίου, ὅς τις ἐφάνετο εἰς αὐτοὺς τοῦλάχισ-
τον βαρῶνος, καὶ τοῦ Πέτρου τοῦ μικροῦ.

Ἡ ἐκπληξίς δὲ αὐτῶν ὑπῆρξεν ἔτι μεγαλυτέρα
ὅτε εἶδον τὸν ξένον κύψαντα καὶ ἀσπασθέντα τὸ
παιδίον. Ἡ μόνη ἰδέα ἡ ἐπελθοῦσα εἰς τινὰς ἐξ αὐ-
τῶν, καὶ περὶ τῆς ὁποίας ἕκαστος ἐξέφρασε τὴν γνώ-
μην του, ὑπῆρξεν ὅτι ὁ πλούσιος ξένος ἠγόρασε τὸ
παιδίον ἀπὸ τοὺς γονεῖς του ὅπως τὸ ἀναθρέψῃ ὡς
υἱὸν του θετόν· τοῦτο εἶχε γίνῃ καὶ ἄλλοτε ἀπὸ
κατοίκους τῆς πόλεως μὴ ἔχοντας τέκνα, . . . καὶ ὁ
μικρὸς Πέτρος, ὁ υἱὸς τοῦ σαρωματοποιοῦ, ἦτο βε-
βαίως τὸ ὠραιότερον μικρὸν παιδίον τοῦ χωρίου μὲ
τοὺς μεγάλους γαλανοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ τὴν μικρὰν
βοστρυχώδη καὶ ξανθὴν κεφαλὴν του. . . Καὶ ὅμως
ἐπαραξενεύοντο πῶς ὁ πλούσιος ἐκεῖνος παρέλαβε
τὸ παιδίον μὲ τὸ ὑποκάμισον μόνον.

Ἐν τασούτῳ ὁ ὀδοιπόρος ἐπροχώρει. . . Τὸ χωρίον
δολόκληρον τῷ ἐφάνετο ἀκτινοβολοῦν οὐρανίαν λάμ-
ψιν, τὰ φύλλα τῶν δένδρων θαλερώτατα, αἱ πει-
χραὶ οἰκίας παλάτιαι, καὶ ὁ ἀήρ πλήρης ζωογόνου
καὶ ἀρωματικῆς εὐωδίας. . . Τὴν προσοχὴν του ὄλην
ἐφείλκυσαν νέα ἀντικείμενα, καὶ ἐφάνετο βεβυθισμέ-
νος εἰς οὐρανίαν μακαριότητα. Συγχρόνως ὅμως εἶχε
τὸ βλέμμα προσηλωμένον μακρὰν καὶ ἐπροσπάθει νὰ
διαπεράσῃ σωρὸν πυκνῶν δένδρων, τὰ ὅποια ἐφεί-
νοντο κλεινόντα τὸν δρόμον εἰς τὴν ἄλλην ἄκραν τοῦ
χωρίου.

Ἄφνης τὸ παιδίον ἔσασε δυνατὰ τὴν χεῖρά του
καὶ ἀνέκραξε μεγαλοφώνως·

— Ἄ! ἐκεῖ κάτω, ἐκεῖ κάτω, ἰδοὺ ἡ ῥόζα ἐφ-
χεται μὲ τὴν Τινές.

Καὶ ἀληθῶς, γυνὴ τυφλὴ καὶ ἠλικιωμένη, ὀδη-
γουμένη ὑπὸ μικρᾶς πενταετοῦς κόρης ἐφάνετο
πρὸς τὴν γωνίαν οἰκίας κειμένης ἐπὶ τῆς κυριατέ-
ρας ὁδοῦ. Ἄλλ' ὁ ὀδοιπόρος ἀντὶ νὰ ὑπακούσῃ εἰς
τὴν ἀνυπόμονον πρόσκλησιν τοῦ παιδίου ἐστάθη ἀ-
κίνητος, καὶ περίλυπος παρετήρει τὴν τυφλὴν ἀρ-
γοπατοῦσαν. Ἦτο λοιπὸν ἐκείνη ἡ ἀγαπητὴ του
ῥόζα! ἦτο ἡ ὠραία καὶ πλήρης χάριτος νέα, τῆς ὁ-
ποίας ἡ εἰκὼν ἦτο ἔτι ἐζωγραφημένη εἰς τὴν καρ-
δίαν του τόσῳ νέα καὶ τόσῳ θελκτικῇ!

Ὁ δισταγμὸς ὅμως οὗτος ἐξηλείφθη ἐν ἀκαρτεῖ,
καὶ παρὰσῶρας τὸ παιδίον ἔτρεξε πρὸς τὴν φίλην
του. Ὅτε δὲ ἐφθασε πλησίον αὐτῆς, μὴ δυνηθεὶς
πλέον νὰ κρατήσῃ ἑαυτὸν ἀνέκραξε μετ' ἀνεκφρά-
στου χαρᾶς, ῥόζα! ῥόζα! ἢ δὲ ῥόζα μόλις ἀκού-
σασα τὴν φωνὴν ἀπέσπασε τὴν χεῖρά της ἀπὸ τῆς
χειρὸς τῆς μικρᾶς, καὶ ἤρχισε νὰ τρέμῃ ὡς ἂν εἶχε
προσβληθῆ ὑπὸ νευρικῆς ἀσθενείας. Καὶ τείνασα
τοὺς βραχίονας ἀπεκρίθη Ἰωάννη! Ἰωάννη! καὶ ἐ-
προχώρει πρὸς τὸ μέρος ὅπου ἠκούσθη ἡ φωνή. Καὶ
ἀμέσως λαβούσα ἀπὸ τοῦ κόλπου της πρᾶγμα τι

εσπασε τὸ περὶ τὸν τραγῆλον γαετάνιον, καὶ ἔδειξε μικρὸν χρυσοῦν σταυρὸν. Ἐπεσε δὲ εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Ἰωάννου, ὅς τις ἠθέλησε νὰ τὴν ἀσπασθῆ ψιθούρας ἀκαταλήπτους τινὰς λέξεις· ἀλλ' ἡ τυφλὴ ἀπόθνησεν αὐτὸν ἡρέμα· καὶ ἐπειδὴ ἐνόησεν ὅτι δυσχερῆσθῆναι

— Ἰωάννη, Ἰωάννη, ἀνέκραζεν, ἀποθνήσκω ἀπὸ τὴν χαρὰν μου! . . . Πλὴν ἔταξα εἰς τὸν Θεόν. . . Ἐλα μαζί μου. . . ἄς υπάγωμεν εἰς τὸ κοιμητήριον.

Ὁ Ἰωάννης δὲν ἐνόησε τί εἶχε κατὰ νοῦν ἡ Ῥόζα· ὑπέθεσε μόνον ἐκ τοῦ τόνου τῆς φωνῆς τῆς ὅτι σπουδαίως τῆς λόγος, ἰσὺς ἰσως, ἀπῆται νὰ ὑπαικούσῃ εἰς τὴν ἐπιθυμίαν τῆς φίλης του. Καὶ χωρὶς νὰ εἴπῃ λέξιν πρὸς τοὺς χωρικοὺς, οἱ τινες εἶχον συναχθῆ περὶ αὐτὸν, ὠδήγησε τὴν τυφλὴν εἰς τὸ νεκροταφεῖον, ὅπου γονυπετήσασα ὑπὸ τὸν σταυρὸν, προσεκάλεσε καὶ ἐκείνον νὰ γονυπετήσῃ. — Προσευχῆθητι, εἶπε, καὶ σὺ, τὸ ἔταξα εἰς τὸν Θεόν.

Καὶ ὑψώσασα τὰς χεῖρας πρὸς οὐρανὸν προσηυχῆθη ἐπὶ μικρὸν, καὶ ἔπειτα ἐναγκαλισθεῖσα τὸν φίλον τῆς τὴν ἠσπάσθη μετὰ τοσαύτης συγκινήσεως, ὅς τε ἐγκατέλειπον αὐτὴν αἱ δυνάμεις τῆς, καὶ ἔπεσεν ἡ κεφαλὴ τῆς εἰς τὸ στῆθος τοῦ Ἰωάννου.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ ὁ μικρὸς Πέτρος ἐχώρευε περὶ τοὺς χωρικοὺς καὶ κρούων τὰς παλάμας ἐφώνει· — Ἦλθεν ὁ μικρὸς Ἰωάννης! Ἦλθεν ὁ μικρὸς Ἰωάννης!

Ἐπίλογος.

Τὸ φθινόπωρον τοῦ 1864 ἔτους κατὰ τινὰ ὁρατὴν ἡμέραν, ἐφάνη ἄμαξά πλησίον μεμονωμένου καπηλείου, καὶ δύο νέοι φαιδρὸι καὶ εὐθμοὶ κατέβησαν παρὰ τὴν θύραν αὐτοῦ. Ἐνῶ δὲ ἐθαύμαζον τὴν ὠραίαν φύσιν ὡς ἄνθρωποι ἐρχόμενοι ἀπὸ πέλιν, ὁ νεώτερος ἰδὼν μακρὰν ἐφάνη καταληφθεὶς ἀπὸ ποιητικὴν ἔκστασιν.

— Ἄκουσε! ἄκουσε, ἀνέκραξε.

Καὶ ἀληθῶς ἤχος μουσικῆς ἠκούετο μακρὰν, ἡχος φαιδρῶν ἔχων ῥυθμὸν χοροῦ. Ἐνῶ δὲ ὁ νεώτερος τῶν δύο ἐδείκνυε τὸν ὀρίζοντα σιωπηλῶς, ὁ ἕτερος εἶπεν εἰρωνικῶς πως·

— Ἐκεῖ πέραν ὑποκάτω τῶν δένδρων παίζουσι ὄργανα· ἐκεῖ χοροῦν νέοι καὶ νέαι, καὶ κανεὶς δὲν σκέπτεται περὶ θανάτου ἢ ζωῆς. Ἐλα, ἔλα, φίλε μου, Ἰωάννη, μὴν ἐνθουσιάζεσαι τόσον πολὺ καὶ τόσον γρήγορα. Ἰσως ὑποδέχονται τὸν δῆμαρχον.

— Ὅχι, ὄχι, κατὶ ἄλλο εἶναι· ἄς υπάγωμεν νὰ ἰδῶμεν τὰς χωριατοπούλας εἰς τὸν χορὸν· ὅα εἶναι ὠραία. . .

— Ἄς πῶμεν πρῶτον ὀλίγον ζῦθον εἰς τοῦ Βάεζ Ζούστεν, καὶ ἄς τὸν ἐρωτήσωμεν τί τρέχει. . .

Μόλις δὲ εἰσελθόντες εἰς τὸ ἐργαστήριον ἐξεκερῆθησαν καὶ οἱ δύο ἀπὸ τὸν γέλωτα.

Ὁ Βάεζ Ζούστενς ἐστέματο ὀρθὸς ὡς κυνάρισσος καὶ ἀκίνητος ὡς στρατιώτης. Τὸ μακρὸν ἔνδυμα τὸ ὁποῖον ἐφόρει τὰς μεγάλας ἐορτὰς κατέβαινε ἕως εἰς τοὺς ἀστραγάλους τῶν ποδῶν του. Καὶ ἐχαιρέτισε μὲν τοὺς δύο νέους τοὺς ὁποῖους ἐγνώριζεν, ἀλλὰ δὲν ἐσάλευσεν ἀπὸ τὸν τόπον του, διότι κατὰ τὴν ἐλαχίστην κίνησιν τὸ περιτραχήλιον τοῦ ὑποκαμίσου του, ὕψηλόν καὶ εὐθὺ, ἐπλήγωνε τὰ ὠτία του. Ὅτε εἶδεν εἰσελθόντας τοὺς δύο ξένους χωρὶς νὰ κινήσῃ τὴν κεφαλὴν ἀνέκραζεν εὐθύμως·

— Ἰωάννα! Ἰωάννα! Ἐλα δά! ἀκούω τὴν μουσικὴν, ἀνὲν σὲ εἶπα ὅτι ὅα φθάσωμεν ἀργά.

Καὶ ἦλθεν ἡ Ἰωάννα φέρουσα μέγα κάμιστρον πληρὸν ἀνθέων. ὦ! πόσον ἦτον ὠραία μετὰ τὴν *δαντελιανὰ* σκούφια τῆς, μετὰ τὸ κόκκινον περιστήθιόν τῆς, μετὰ τὸν μέγαν καὶ χρυσοῦν τῆς ἐγκόλιον, μετὰ τὰ ὠραία τῆς σκολλαρικία! τὸ πρόσωπόν τῆς ἔλαμπεν ἀπὸ χαρὰν.

— ὠραία καὶ μεγαλοπρεπῆς καιωνία ἀναίγουσα τὸν Μάτον! ἐψιθύρισε ὁ νεώτερος τῶν ὁδοιπόρων.

Ἐν τοσούτῳ ἡ Ἰωάννα ἔφερε τὸν ζῦθον, καὶ παρ' εὐθὺς ἀνεχώρησε χαίρουσα καὶ πηδῶσα μετὰ τὴν ἄνδρα τῆς.

Ὁ δὲ Βάεζ ἐκραζεν ἔτι πλέον ἀνυπομόνως.

— Βέθα! Βέθα! ἔάν δὲν ἔλθῃς ἀμέσως ἐγὼ σ' ἀφήνω.

Τὴν ὥραν ἐκείνην τὸ παλαιὸν ὠρολόγιον τὸ κρεμῶμενον εἰς τὸν τοῦτον ἐσήμανεν ὥρας ἑννέα, καὶ φωνὴ πτηνοῦ ἔψαλε γοερῶς «Κουκού, κουκού, κουκού!»

— Τί φαντασία σὲ ἦλθεν, εἶπεν ὁ εἰς τῶν ὁδοιπόρων, νὰ εὐγάλης τὸ ὠραῖον ὠρολόγιον τὸ ὁποῖον εἶχες ἄλλοτε ἐκεῖ, καὶ νὰ βάλῃς τοῦτο τὸ πένθιμον;

— Ναι, ναι, ἀπεκρίθη ὁ κάπηλος ὑπομειδιῶν· περιγελάτε ὅσον θέλετε τὸ κουκού μου· αὐτὸ ἔμω με δίδει κατ' ἔτος πενήντα φιορίνια ὀλλανδικά. Εἶναι ἀξιόλογον ὑποστατικόν, τὸ ὁποῖον δὲν ἔχει ἀνάγκην ἐξόδων καλλιεργείας.

Ἐν τῷ μεταξύ τούτῳ τέσσαρες κρότοι κανονίων ἀντήχησαν μακρὰν.

— Θεέ μου! ἀνεφώνησεν ὁ Βάεζ, ἡ ἐορτὴ ἤρχισεν! Αὐτὴ ἡ γυναῖκα μετὰ τὴν *ζουαλέττα* τῆς ὅα με παίζῃ κανένα παιγνίδι.

— Δὲν μάς λέγεις, κύρ Βάεζ, ἠρώτησεν ὁ πρεσβύτερος τῶν ξένων, τί τρέχει; Μήπως ἔρχεται ὁ βασιλεὺς;

— Ποῦ νὰ σὲς τὰ λέγω! ἀπεκρίθη ὁ κάπηλος· ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἠκούσθη παρομοίᾳ ἱστορία. Ἄν τὴν ἀκούσετε δὲν ὅα ἔχετε ἀνάγκην νὰ κατασκευάζετε ψεύματα διὰ νὰ γεμιζέτε τὰ βιβλία σας. Καὶ αὐτὸ τὸ κουκού μου ἔχει μέρος εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς τυφλῆς Ῥόζας.

— Τῆς τυφλῆς Ῥόζας! ὑπεψιθύρισε ὁ νεώτερος. Τί ὠραῖος τίτλος!

— Ὅχι, κύριε! δὲν τὸ δέχομαι, εἶπεν ὁ ἕτερος. Ἐπειδὴ καὶ οἱ δύο τρέχοντες μαζί εἰς ἀναζήτησιν ἱστοριῶν, τὸ εἶρημα πρέπει νὰ τὸ μοιράσωμεν.

— Ἔστω! ῥίπτομεν κλῆρον καὶ ὅποιος καρδῆσει, εἶπεν ὁ νεώτερος ὀπισθοῦν περιλυπος.

— Καὶ ἔμω ἀκόμη δὲν ἠξέυρωμεν τί τρέχει. Ἐλα, κύρ Βάεζ, ἔγαλε ἀπὸ τ' αὐτιά σου τοῦτον τὸν ἐνοστον *καλλίρον* καὶ διηγῆσου μας τὴν ὑπόθεσιν. Ὅα σὲ δώσωμεν χάρισμα τὸ βιβλίον ὅταν τυπωθῇ.

— Ἀδύνατον, κύριε, ἀπεκρίθη ὁ Βάεζ. Ἀκούω τὴν γυναῖκά μου καταβαίνουσαν· πλὴν ἔλατε με ἔμω ἕως εἰς τὸ χωριὸν, καὶ εἰς τὸν δρόμον σὲς λέγω διὰ τί τραβοῦν κανονία καὶ παίζουσι μουσικὴν.

Ἐν τοσούτῳ ἡ γυνὴ τοῦ καπήλου ἦλθεν ἐστολισμένη κόκκινα, κίτρινα καὶ λευκά, ὅστε ἐθαμβώθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν ξένων. Ἐτρέξε πρὸς τὸν ἄνδρα τῆς, ἀνεσῆκασεν ἔτι πλέον τὸ περιτραχήλιόν του, καὶ λαβοῦσα τὸν βραχίονά του ἔτρεξε πρὸς τὴν θύραν. Οἱ δύο νέοι ἠκολούθησαν, καὶ καθ' ὅδον ἤκουσαν τὴν ἱστορίαν τοῦ Ἰωάννου Μακρῆ καὶ Ῥόζας τῆς τυφλῆς ἀπὸ τὸ στόμα τοῦ Βάεζ, διηγηθέντος πρὸς τοῦτοις πῶς ὁ Ἰωάννης ἠγόρασε τὸ παλαιὸν ὠρολόγιον καὶ ὑπεσχέθη εἰς αὐτὸν πενήντα φιορίνια κατ' ἔτος, ἐπὶ τῇ συμφωνίᾳ νὰ ἔχῃ πάντοτε αὐτὸ κρεμῶμενον εἰς τὸ ἐργαστήριόν του. Εἶπε πῶς ὁ Μακρῆς διατρίψας τριάκοντα τέσσαρα ἔτη εἰς Ῥωσσίαν ἐπλούτησεν, πῶς ἠγόρασε λαμπρὰν ἐξοχὴν εἰς τὴν ὁποίαν ὅα κατοικήσῃ μετὰ τὴν Ῥόζαν καὶ τὴν οἰκογένειαν τοῦ Νέλις, πῶς νύκθησεν ἔλα τὰ παιδιά τούτου, πῶς ἔδωκε πολλὰ χρήματα εἰς τὸν νεκροθάπτην, καὶ ἐπὶ τέλους διὰ τί τὸ ἔσπερας ἐκεῖνο ὅα ἐγίνετο πανήγυρις, καὶ ὅα ἔψηνον ὀλόκληρον μόσχον καὶ ὅα ἔβραζον δύο μεγάλους λέβητας μετὰ ρίζογελον.

Ὁ Βάεζ Ζούστενς ὠμίλει ἀκόμη, ὅτε τραπέντες περὶ τινὰ οἰκίαν εὐρέθησαν εἰς τὸν κυριώτερον δρόμον τοῦ χωρίου. Οἱ ὁδοιπόροι δὲν ἤκουον πλέον τὴν διήγησιν του, διότι μόλις ἤκουον οἱ ὀφθαλμοὶ των εἰς τὸ νὰ βλέπωσι τὰ διατρέγοντα.

Τὸ χωριὸν ὀλόκληρον ἦτο κατεστολισμένον μετὰ δένδρα καταπράσινα καὶ μετὰ λαμπροὺς στεφάνους ἐξ ἀνθέων. Ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ὑπὲρ τὰς κεφαλὰς τῶν θεατῶν ἐκυμάτιζον μέγαν κόκκινα γράμματα σημαίνοντα τὴν χρονολογίαν τοῦ εὐτυχοῦ συμβάντος. Πανταχοῦ ἀνυψούντο ὠραῖοι ἱστοὶ μετὰ σημαίας καὶ ἐπισσιόντας, καὶ εἰς τὰς ἄκρας τῶν ὁδῶν τὰ παιδιά εἶχον φυτεῦσαι ἐπιτήδεας ἄνθη, μεταξύ τῶν ὁποίων ἐφαίνοντο κατὰ τάξιν τὰ μονογραφήματα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Παναγίας. Ἐν μόνον τοῦτων, ἸΡ, τὸ ὁποῖον ἐπεπόνησεν ὁ διδάσκαλος τοῦ

χωρίου, ἐσήμανε τὸν Ἰωάννην καὶ τὴν Ῥόζαν. Τὸ πλῆθος ἦτο ἄπειρον, διότι καὶ ἀπὸ τὰ πέριξ χωρία συντρέξαν πολλοὶ ἵνα παραρευθῶσιν εἰς τὴν τελετὴν τῶν θαυμαστῶν τούτων γάμων.

Οἱ δὲ δύο νέοι ὁδοιπόροι, τρέχοντες ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἤκουον τὰ λεγόμενα· ὅτε ἔμω ἡ συνοδία, ἥτις ἐρχομένη ἐκ τῆς ἐπαύλειος διέσχισε τοὺς ἀγρούς, ἐφθασεν εἰς τὸ χωριὸν, ἀνέβησαν τὸν λόφον ὅπως παρατηρήσωσι καὶ τὰς ἐλαχίστας περιστάσεις.

Πεντήκοντα καὶ ἐπέκεινα κοράσια πέντε καὶ δέκα ἑτῶν, κατὰλευκα, ἤρχοντο πάντα μειδιῶντα, ἔμωια πρὸς τὰ λευκὰ νέφη τὰ περιστρεφόμενα εἰς τὸν γλαυκὸν οὐρανόν. Ἄνω δὲ τῶν ὠραίων προσώπων των καὶ περὶ τὴν κυματίζουσαν αὐτῶν κόμην, περιέστεφε τὴν κεφαλὴν στέφανος ἐκ ῥόδων, ἀμιλλώμενος πρὸς τὰ δροσερὰ αὐτῶν χεῖλη.

— Ὁμοιάζει, ἐψιθύρισε ὁ νέος ποιητής, πρὸς πλάσμα τῆς φαντασίας. Ἀθωότης, νεότης, χαρὰ. . . Θεέ μου! τί ὠραία!

— Ἄ, ἄ! ἀνεφώνησεν ὁ ἕτερος, ἰδοὺ καὶ αἱ παιωνίαι! ἡ Ἰωάννα Ζούστενς ἔρχεται πρώτη.

Ὁ νέος ἔμωια ποιητής μὴ προσέχων εἰς πεζὰ πράγματα, παρετήρη ἐν ἐκστάσει πλῆθος νεανίδων ἐρχομένων κατόπιν τῶν παιδίων. Τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἦσαν πλήρη ὀεληγῆτρων καὶ μαγικῶν τῶ μειδιάμα.

Ἰδοὺ καὶ ἡ Ῥόζα ἡ τυφλὴ καὶ ὁ Ἰωάννης ὁ μνηστὴρ αὐτῆς. Πόσον ὅα εἶναι εὐτυχῆς ἡ ταλαίπωρος! Πόσα καὶ πόσα ἔπαθεν. Ἐγείνε καὶ ἐπαίτις! τριάκοντα τέσσαρα ἔτη κατηνάλωσε μετὰ τὸν θλίψεων δειροπολοῦσα καὶ ἐλατίζουσα· καὶ σήμερον ἰδοὺ παραδόξως πληρουμένη ἡ ἐλπίς αὐτῆς. Ἐρχεται στηριζομένη εἰς τὸν βραχίονά του εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θεοῦ ὅς τις τὴν εἰσῆκουσεν. Εἰς τὸ στῆθος τῆς κρέματα ἀκόμη ὁ χρυσοῦς σταυρὸς τὸν ὁποῖον ὁ Ἰωάννης εἶχε δώσει εἰς αὐτήν. . . Ἀκούει τὰς χαρμυσίνους φωνὰς, τὰ ἔσματα καὶ τὴν μουσικὴν. . . Οἱ πόδες τῆς κλονοῦνται ἕνεκα τῆς τόσης συγκινήσεως, καὶ αὐτὴ σφίγγει τὸν βραχίονα τοῦ συζύγου τῆς, ὅς ἂν ἀμφιβάλλει περὶ τῆς εὐτυχίας τῆς.

Ὅπισθεν αὐτοῦ ἔρχονται ὁ Νέλις, ἡ σύζυγος καὶ τὰ τέκνα του, ἐνδεδυμένοι ὡς πλούσιοι ἀγρόται. Καὶ αὐτῆς καὶ ἐκείνου οἱ ὀφθαλμοὶ εἶναι πλήρως διακρῶν εὐγνωμοσύνης. Ὁ μικρὸς Πέτρος ἔχει ἀνυψομένη τὴν κεφαλὴν, βαδίζει ὑπερήφανος σείων τοὺς ξανθοὺς του βοστρύχους, καὶ δίδων τὴν χεῖρα εἰς τὰς ἀδελφάς του.

Ἰδοὺ καὶ ἕτερα σείρα ἀνθρώπων; ποιοὶ ἄρα γε εἶναι; Εἶναι τὰ λείψανα ἐκείνων τοῦ; ὁποῖους ἐδεκάτισεν ὁ χρόνος. Εἴκοσι περίπου γέροντες παρακολουθοῦσιν εἰς τὸν Νέλιον καὶ τὴν οἰκογένειάν του. Ὅλοι εἶναι κατὰλευκοὶ καὶ φαλακροὶ, πολλοὶ δὲ εἰ

νικήν. Τῷ Στράβωνι σημεῖον καὶ Παιουανίας, ὡς παρακατιόντες ὀψόμεθα, πρὸς τὰς ἐκβολαῖς τοῦ Βυρῶτα κείμενα, δι' αὐτὴν καὶ τὸ ἀπέναντι ἐν τῇ παραλίᾳ ἐπίκειον Τρίνασος ὑπὸ τοῦ Πτολεμαίου καλεῖται· νῦν δὲ Τρίνησα ὑπὸ τῶν ἐγγυφίων ὀνομάζεται. . . Ρωδῆν δὲ εἶρηκεν, ὥσπερ καὶ Αἰλιανὸς (Περὶ ζῶων ἰδιότ. ιδ'. 24) ροῦδοις ἄκρας τινὰς λέγει, ὡς συντονώτερον καὶ ἡγυδιέστερον ἀπεργαζόμενα τὸν τῆς θαλάσσης ῥοῦν, δια τὸ κρημνώδες καὶ ὑπαντρον αὐτῶν τε καὶ τῆς παραλίας. Καὶ ἡ λακωνικὴ δὲ εὐσειστος, διὰ τὸ πολλοῦ αὐτῆς ὑπαντρον ὡς γὰρ φησὶν Ἀριστοτέλης (Μετεωρολογ. Β'. 8.) ἰσχυρότατοι γίνονται τῶν σεισμῶν, ὅπου ἡ θάλασσα ῥωδῆς ἢ ἡ χῶρα σαμῆ καὶ ὑπαντρος. (Στράβ. Γεωγρ. Μέτρ. β. ἐκδ. Κοραῆ, σελ. 150. σημ. Κοραῆ) ῥλ' σταδίου διεχουσιν αἱ Θυρίδες ἀπὸ τοῦ Τρινασίου ἀπὸ δὲ τοῦ Ταϊνάρου μόνους λ. κατὰ Παιουανίαν λέγοντα τὰ ἐξῆς· «Ἐντεῦθεν ἀποσχόντι λ'. σταδίου Θυρίδες, ἔκρη Ταϊνάρου καὶ πόλεως ἑρείπια Ἰππόλας ἐστίν' ἐν δὲ αὐτοῖς Ἀθηνᾶς Ἰερὸν Ἰππολατίδος.» (Παιουαν. Λακωνικ. βιβλ. III. XXV. 9, 10, σελ. 260. ἐκδ. λουγ. Τεομόμν. 1862) Τὸ ἀκρωτήριο τοῦτο χονδρὸν ὑπάρχον (α) ὡς σύσσωμον ἀποκοπὴν τῆς ξηρᾶς διὰ σεισμῶν ἰσχυρῶν, οἷς ὑπόκειται ἡ Μάνη διὰ τὸ ὑπαντρον, καὶ αὐτὸ σπρωχθὲν οὕτως εἰπεῖν ἐντὸς τῆς θαλάσσης, πανταχόθεν περιορίζεται ὑπὸ κρημνῶν, ῥωδῆν τὴν θαλάσσαν ἀπατελοῦντων καὶ ἡχηρὰν λίαν ἀπέχει δὲ τοῦ Τρινασίου πολὺ, διότι αἱ μὲν Θυρίδες ὑπάρχουσιν εἰς τὴν δυτικὴν Μάνην ἐπαρχ. Οἰτύλου, ἡ δὲ Τρίνασος πέραν τῆς Ἀνατολικῆς Μάνης ἦτοι ἐπαρχ. Γυθείου εἰς τὸν μυχὸν τοῦ Λακωνικοῦ Κόλπου. Τὸ ζήτημα λίαν σαφὲς καθίσταται παρ' αὐτοῦ τοῦ Στράβωνος λέγοντος ταῦτα· «τῇ δὲ Μεθώνῃ συνεχῆς ἐστὶν ὁ Ἀκρίτας, ἀρχὴ τοῦ Μεσσηνιακοῦ Κόλπου· καλοῦσι δ' αὐτὸν καὶ Ἀσιατον, ἀπὸ Ἀσίας πολέχνης πρώτης ἐν τῷ κόλπῳ, ὁμωνύμου τῇ Ἑρμιονικῇ. Αὕτη μὲν οὖν ἡ ἀρχὴ πρὸς δύσιν τοῦ κόλπου ἐστὶ πρὸς ἑω δὲ αἱ καλούμεναι Θυρίδες, ὁμοροὶ τῇ νῦν λακωνικῇ τῇ κατὰ Καινήπολιν (β) καὶ Ταϊναρον.» (Στράβ. ἐνθ. ἀνωτ. σελ. 105). Τί σαφέστερον τούτου; Δὲν προσδιορίζεται ἀκριβῶς ἐνταῦθα ἡ θέσις τῶν Θυρίδων; ὥστε ὁ Πλίνιος λέγων Θυρίδας τὰ Τρίνησα σήμερον, οὐδὲν ἔχει δίκαιον, καθὸ περκαίων τῆς ἀληθείας. Ἐν τῷ ἀκρωτηρίῳ Θυρίδων (Cano-grosso νῦν) ἐκτισεν ὁ Γουλιέλμος τὸ φρούριον τῆς Μάνης. ὅπου κάστρον ἔρηκας ὁ λαὸς κοινῶς σήμερον ὀνομάζει. (Ἴδε τὴν ἐν Παρόδῳ ἡμετέραν διατριβὴν περὶ Μάνης φυλ. 510. καὶ ἐφεξῆς.)

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΕΤΡΙΑΙΟΣ
Ἑλληνοδιδ. Ἀρεσιτέλειος.

(α) Ἐκ τῆς ἰδιότητος ταύτης προήλθεν ἕως ἡ ἰταλικὴ ὀνομασία Cano-grosso, ἥτις ὑπάρχει νῦν εἰς τὰ σημεῖα τοῦ λαοῦ τῆς Μάνης καλουμένης ἢ Καναβούλας χώρας.

ΜΟΙΡΟΛΟΓΙ ΤΗΣ SIGNORA MARIA.

Ὅστις ὀνομάζεται ἐν Οἰτύλῳ τὸ παρτιθέμενον ἄσμη. Ἴδου δὲ καὶ τὸ ἱστορικὸν αὐτοῦ. Ἡ σινδόρα Μαρία ἦλθεν ἐκ τῆς Κορσικῆς εἰς Οἰτύλον μετὰ δώρων πολλῶν βαρυτίμων καὶ μιᾶς εἰκόνης ὀλοχρύσου, ὅπως μεταβῆ χάριν προσκηνήσεως εἰς τὸ Μοναστήριον τῶν Στεφανοπούλων, ὅπου κείται εἰς τὴν κοιλάδα τοῦ Ταυγάτου τὴν καλουμένην τοῦ Τσίγκου, κειμένην δὲ πλησίον Οἰτύλου. Περὶ τούτου τοῦ Μοναστηρίου καὶ ἄλλοτε λόγος ἐν Παρόδῳ ἐγένετό μοι· διὸ καὶ πλείονα περὶ αὐτοῦ ἐνταῦθα νὰ εἰπωμεν περιττὸν θεωρεῖται. Ἡ σινδόρα Μαρία ἔμα φθάσασα εἰς Οἰτύλον κατέλυσε ἐν τῇ οἰκίᾳ τινὸς ἐκ τῶν Στεφανοπούλων, εἰς ὃν τὴν κατοχὴν ὑπάγεται τὸ Μοναστήριον· διακοινώσασα δ' αὐτῷ τὸν σκοπὸν αὐτῆς ὑπέδειξε σύναμα καὶ τὰ πολύτιμα δῶρα, ὡς καὶ τὴν εἰκόνα· ἀλλὰ ταῦτα ἐκίνησαν τὴν πλεονεξίαν τοῦ ἀνωτάτου καὶ διὰ τοῦτο κατέβαλε προσπαθείας πολλὰς ὅπως μεταπέσει αὐτὴν ὑπερ καὶ ἐπέτευχεν ἐπὶ τέλος, μόνης τῆς εἰκόνης δουλείας εἰς τὸ Μοναστήριον, ἥς τὰ ξύλα μόνη διατηροῦνται σήμερον. Ἐφ' ἱκανὸν δὲ καιρὸν διατηρήσας παρ' ἑαυτῷ τὴν σινδόρα Μαρίαν ὁ Στεφανοπούλος ἐκείνος καὶ ἐρωτικὰς σχέσεις μετ' αὐτῆς συνδέσας, κατέφαγε τὴν περιουσίαν αὐτῆς πᾶσαν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐγκατέλειπε ἐλεεινὴν, μὴ ἔχουσαν μήτε τὰ ἐξόδα τῆς εἰς Κορσικὴν ἐπανόδου ὅθεν παραμείνασα εἰς Οἰτύλον ἐμοιρολόγει τὸ μοιρολόγιον τῷδε (α) μετὰ τὴν ἀναχώρησιν ἐκείνου εἰς Μεσσηνίαν, καὶ μάλιστα εἰς Κορώνην, ὅπου καὶ ἐτελεύτησε θείαν τιμωρίαν λαβῶν.

«Πουλιά· ποῦ χαμπετέσθε, ψηλά καὶ σ' τοὺς ἀγίερας,
Μὴν εἶδατε τὸν πολυκαπῶ, τὸν ψεύτην τῆς ἀγάπης.
Ὅπου κωκαίτου κι' ἔλεγε, ποτεῖς του δὲν μ' ἀρνεῖται
Καὶ τώρα μ' ἀπρησθήσθε σ' ἂν καλαμιά σ' τὸν κάμπι.
Πέρι θερίζουν τὸν καρπὸ, κ' ἡ καλαμιά μινέσκει
Βάνουν φωτιά σ' τὴν καλαμιά, μαυρίζ' ἔλεος ὁ κάμπι.
Κάνω νὰ τὸν καταρασθῶ καὶ πάλιν τὸν λυπῶμαι
Ἀπὸ ψηλά νὰ γκρεμισθῆ καὶ χαμπαλά νὰ πῶσαι,
Σ' ἂν τὸ κερί νὰ φραγιοθῆ, σ' ἂν τὸ κερί νὰ λυώσαι,
Νίλοι γιαντροὶ νὰ μαζευθοῦν, καὶ μύργοι μαθητάδες
Καὶ δεκοχτῶ γραμματικὴ νὰ γράφουν τοὺς γιεράδες (β)
Κι' ἄγῳ διαβάτης νὰ γενῶ νὰ τοὺς ἐχαίρεισθαι»

(α) Μοιρολόγοι δὲα τοῦ οἱ γραφόμενον ἔστιν ὀρθότερον, καθὸ τὸ τὴν μοῖραν ἑαυτοῦ κλαίειν τινὰ σημαῖνον, ἔπος καὶ τὸ ῥῆμα «μοιρολογεῖσθαι» ἐν τῇ Μανιατικῇ καὶ Ἑπειρωτικῇ διαλέκτῳ σημαίνει κλαίγω τὴ μοῖρά μου· ἦτοι τὴν δυστυχίαν μου. Καὶ εἰς τὰ δημοτικὰ ἔπηματα ἀπαντῶσιν αἱ φράσεις «μοιρολογεῖν» καὶ «ἔλεγε, μοιρολογεῖ καὶ λέγει, ἐν εἰς ἡ διὰ τοῦ ὁ γραφῆ ἔλεος ἀπαιμακρυσμένην σημασίαν φέροι εἶον «μοιρολογεῖσθαι» —περὶ μύρων λέγειν, τοὺς νεκροὺς συνάθων, ἦτοι θρηναλοῦν, πολὺ οἰκειότερον τῇ ἀτοχῇ περιτάσει ταύτῃ ὅπως ἐν τῇ δημοτικῇ διαλέκτῳ τὸ «μοιρολογεῖσθαι» κλαίγω τὴ μοῖρά μου.» (β) «Γιεράδες» λέξις τουργικὴ σημαίνουσα πηγάς, λαβῶματα.

Καλῶς τὸ κάνετε γιαντροί, καλῶς τὸ πελεμάτε
Νὰ κόβουν τὰ χουράφια σας καὶ κρεῖς νὰ μὴ λυπῶσθε
Κι' ἐγὼ πανὶ Ἀλεξάνδριανὸν σαράνπα πέντε πῆλαις
Ὅλο μουρτάρια νὰ γενῆ κ' ἔλο ξαντὰ νὰ πάη,
Κι' ἐν δὲν δικήσῃ (α) τὸ πανί, ἔχω καὶ πέντε πλίκαις
Καὶ κείναις μουρτάρια νὰ γενοῦν, καὶ κείναις ξαντὰ νὰ
[γίνουσιν.]

Ἐκ τοῦ περιστατικοῦ τῆς λεγομένης σινδόρα Μαρίας, ἦτοι ἐκ τῆς ἐλευσεως αὐτῆς εἰς Οἰτύλον, συμπεραίνεται, ὅτι μεταξὺ τῶν ἐν Οἰτύλῳ ἐναπομεινάντων Στεφανοπούλων καὶ τῶν τῆς Κορσικῆς, ἄλλοτε ἐν τοῖς προηγουμένοις χρόνοις ὑπῆρχε συγκοινωνία τις ἐκ διαλειμμάτων λαμβάνουσα χώραν, διακοπέσα δ' ὕστερον, τίς οἶδε, διὰ ποίους λόγους. Ἄγνωστον ὡσαύτως ὑπάρχει πῶς αὐτὴ ἡ ἀτυχὴς σινδόρα Μαρία ἐτελεύτησε τὸν βίον. Ὅτι οἱ ἐν Κορσικῇ Οἰτυλιῶται διατηροῦσιν εἰσέτι πατρίους ἀναμνήσεις, ἤθη καὶ ἔθιμα, γλώσσαν καὶ ὀρησκίαν μαρτυροῦσι πολλοὶ τῶν ναυτικῶν ἐκείσε τυχαίως μεταθέντες, ἦτοι ἐκ θαλασσίαν κλυδωνῶν ἰδίᾳ δ' ὁ ἀξιόλογος γλύπτης Κόσσο, ὅστις μάλιστα τυχαίως μεταβῆς ἐκείσε καὶ σχετισθεὶς ἐπεφορτίσθη νὰ ἀποστείλῃ καὶ ἱερά ἐντεῦθεν τοῦ ἡμετέρου δόγματος, ἀλλ' ὁ τότε ὑπουργὸς τῶν ἐξωτερικῶν, ὅπως μὴ θίξῃ τὸ θρησκευτικὸν ἐνδιαφέρον τῶν Γάλλων, ἔκρινε καλὸν νὰ παραταθῆ ἐπ' ἀόριστον τὸ ζήτημα. Ἴσως αἱ ἀτυχεῖς ἡμῶν συμπατριῶται ὑπέκυψαν τῷ δολφῷ Ὀνδριτσιμῷ διὰ τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἡμετέρας πατρίδος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΠΕΤΡΙΑΙΟΣ.

Ἡ ΧΑΡΑ ΠΡΟΞΕΝΕΙ ΤΡΟΜΟΝ.

(Τέλος. Ἰδὲ φυλ. 512.)

ΣΚΗΝΗ ΟΓΔΩΗ.

ΠΕΤΡΟΣ, ΑΔΡΙΑΝΟΣ.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Ἴδου ἐγὼ, γέρο Πέτρε, δὲν ἔφαγα τίποτε πρὸ εἰκοσιτεσσάρων ὥρων γρήγορα μία ὀμμάττα. (Ἀποθῆτει τὸν πῖλον αὐτοῦ εἰς τὸ ἀνάκλιτρον ἐκ δεξιῶν, καὶ προχωρεῖ εἰς τὴν σκηνήν.)

ΠΕΤΡΟΣ. (ἀπολιθωθεὶς ὅτε εἶδε τὸν Ἀδριανόν) Ἄ!

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Τί ἔχεις, Πέτρε; τρέμεις ὄλος . . . δὲν μ' ἐπεριμένεις; . . . Σὲ προειδοποίησα. . . (Ἐναγκαλλίεται τὸν Πέτρον κλονοῦμενον). Λεῖπὸν! Πέτρε! Πέτρε! ἔλα εἰς τὸν ἐξυτὸν σου. . . (Πρὸς τὸν Πέτρον ἀνεκίζοντα καὶ ζητοῦντα νὰ ἀναγνωρίσῃ αὐτόν.) Ἐγὼ εἶμαι!

(α) Δικίση, ἀπὸ τοῦ δικῶν, σύνθεσις, ἐν Μάνῃ λίαν, σημαῖνον τὸ ἱσχυρῶν. Ἄν δὲν δικήσῃ τὸ πανί, ἦτοι ἂν δὲν ἰσχυρῶς τὸ πανί, νὰ φέρῃ καὶ ἄλλα πράγματα.

ΠΕΤΡΟΣ. (μετὰ ὀλοφυρμούς.) Ὡ παιδί μου! πῶσον εἶμαι εὐτυχής! (Ἀσπάζεται τὸν Ἀδριανόν).

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Πλὴν, Πέτρε, δὲν ἐννοῶ τὴν ταραχὴν σου. . . Δὲν ἔλαβες λοιπὸν τὰ δύο μου γράμματα;

ΠΕΤΡΟΣ. Τίποτε, τίποτε!

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Καὶ ὅμως τὸ γράμμα μου ὅθ' ἐφθάσε χθές.

ΠΕΤΡΟΣ. Χθές! . . . Ἀφοῦ δὲν περιμένομεν πλέον τίποτε ἀπὸ σᾶς, δὲν μὲ στέλλουν πλέον εἰς τὸ ταχυδρομεῖον τῆς πόλεως.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Καλὰ, καὶ δὲν ἔχετε νὰ λάβετε ἄλλοθεν γράμματα;

ΠΕΤΡΟΣ. Ὅσον δι' αὐτὰ ἔρχονται ὅταν θέλουν.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Καὶ ἡ μάνα μου;

ΠΕΤΡΟΣ. Πιστεύει ὅτι ἐπνίγησ.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Ὅτι ἐπνίγησ!

ΠΕΤΡΟΣ. Ὡ ἡ ταλαίπωρος! . . . Κύριέ μου!

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Ὅθεν δὲν ἤξεύροι τὴν ἐπιστροφὴν μου.

ΠΕΤΡΟΣ. Μήπως τὸ ἤξευρα ἐγὼ; . . . Ὅταν ἤθετ' ἐδῶ δὲν σὰς εἶδε κανεὶς;

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Κανεὶς! . . . Ἐπαρὰξενεῖσθην μάλιστα ὅταν δὲν σὰς εἶδα ὄλους νὰ ἔλθετε εἰς προὔπαντησίν μου.

ΠΕΤΡΟΣ. Εἰς προὔπαντησίν σας! νόστιμος εἶσθε! . . . Ἄλλος εἰς τὴν θέσιν μου ὅθ' ἐπιπτεν ἀπόπληκτος . . . Εὐτυχῶς ἔχω κεφάλι. Ἐλα νὰ ἰδῶμεν τί ὅθ' ἀκόμωμεν . . . αἱ ταλαίπωροι γυναῖκες ὅθ' ἀποθάνουν . . . Πρέπει νὰ τὰς προετοιμάσωμεν ὀλίγον κατ' ὀλίγον . . . Δὲν ἔχουν τὴν δύναμιν τῆς ψυχῆς μου . . . δὲν ὀθ' ἡμπορέσουν νὰ ὑπομείνουν ὡς ἐγὼ . . .

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Ἀγαπητέ μου Πέτρε, τρέμεις διὰ τὴν μητέρα μου. Τόσον λοιπὸν πάσχει ὥστε νὰ φοβῆσαι μήπως τὴν καταβάλλῃ ἡ παρουσία μου;

ΠΕΤΡΟΣ. Πάσχει καὶ πολὺ . . . Πλὴν δὲν ἀνησυχεῖ πλέον ἡ λύπη τὴν κατέβαλεν, ἡ χαρὰ ὅθ' τὴν ἀναστήσῃ δὲν πρέπει ὅμως νὰ τὴν σκοτώσῃ ἡ αἰφνιδια παρουσία σου. Ἡ πρώτη στιγμή ὅθ' εἶναι τρομερά! . . . Δὲν ἤξεύρω . . . Ζητῶ νὰ εἶρω . . . καθὼς καὶ τὴν ἡμέραν εἰς τὴν ὁποίαν ἔπραπε νὰ τὴν εἰδοποιήσω περὶ τοῦ θανάτου σου. Τρεῖς ὥρας ἔμεινε ἀναίσθητος . . . Καὶ ὅμως τὴν εἶχα προετοιμάσει ἀγάλλ' ἀγάλλια.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Ταλαίπωρος μήτηρ! . . . πῶς εἶμαι ἀνυπόμονος νὰ τὴν ἀναγκαλισθῶ!

ΠΕΤΡΟΣ. Σιώπα καὶ μὲ προξενεῖς τρόμον.

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Καὶ νομίζεις ὅτι ἡ χαρὰ . . .

ΠΕΤΡΟΣ. Νομίζω ὅτι μόλις σὲ ἰδεῖ καὶ ὅθ' ἀποθάνῃ . . . αὐτὸ νομίζω . . . πρέπει ἀφεύκτως ἡ ἀδελφὴ σου . . .

ΑΔΡΙΑΝΟΣ. Ναί, ἡ Δευκὴ ὅθ' ἔλθῃ εἰς βοήθειάν μας . . . Πόσον καιρὸν δὲν τὴν εἶδα! Ὅθ' εἶναι τώρα ὥραϊα.

ΠΕΤΡΟΣ. Ναί ἦτον ὠραία, εἶναι ἀκόμη πλὴν ἀφ' οὗ ἀπέθανες κλαίει τόσον! . . .

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ἡ ταλαίπωρος ἀδελφή μου. Καί ἡ Κ. Πιερέβιά;

ΠΕΤΡΟΣ. Εἰν' ἐδῶ.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Καί ἡ Ματθίλδη ἐδῶ εἶναι;

ΠΕΤΡΟΣ. Ἀφοῦ ἀπέθανες δὲν ἀφῆκε τὴν οἰογένειαν . . .

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. ὦ Πέτρε μου! Τί εὐτυχία! (τὸν ἐναγκαλιζέται σπυδῶν.) Καί μὲ ἀγαπᾷ πάντοτε;

ΠΕΤΡΟΣ. Κλαίει ἡμέραν καὶ νύκτα. Ζωγραφίζει τὴν εἰκόνα σου. Πόσον θὰ χαρῆ! . . . Πλὴν δὲν πρέπει νὰ τὴν τρομάξωμεν, διότι αὐτὴ δὲν ὀφθαλμολογεῖ ἀλλὰ θὰ τρελλαθῆ. Θεέ μου, Θεέ μου! τί θὰ κάμω αὐτὰς τὰς γυναῖκας! Πῶς νὰ τὰς προειδοποιήσω; πῶς νὰ τὸ εἰπῶ; . . . Ὁ νοῦς μου σαλεύει.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ἰσα, ἰσα, διὰ ν' ἀποφύγωμεν αὐτὰ δὲν ἔγραψα. Ὅταν ἐφθασα εἰς τὸ Ἄβρ ἔμαθα ὅτι διεδόθη ὁ θάνατός σου, καὶ διὰ τοῦτο σὲ παρήγγειλα νὰ προετοιμάσῃς τὰ πράγματα . . .

ΠΕΤΡΟΣ. (ἀκούων) Σιωπὴ!

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Τί δυστυχία νὰ μὴ λάθῃς τὸ γράμμα μου!

ΠΕΤΡΟΣ. Σιωπὴ σὲ λέγω! αὐτὴ εἶναι.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ποία;

ΠΕΤΡΟΣ. Ἡ Κυρία.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ἡ μάνα μου;

ΠΕΤΡΟΣ. Ἀκούω τὰ ἀδύνατα βήματά της . . . Στέκεται εἰς τὸ μέσον τῆς σκάλας. . . Ναί αὐτὴ εἶναι. Ποῦ νὰ σὲ κρύψω; . . .

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Εἰς τὸν κοιτῶνά μου. (τρέχει πρὸς αὐτὸν ἐξ ἀριστερῶν.)

ΠΕΤΡΟΣ. Ἡ Κυρία ἔχει τὸ κλειδί . . . δὲν εἰσβαίνει κανεὶς εἰς αὐτόν.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Εἰς τὸν ἐξώστην.

ΠΕΤΡΟΣ. Ἐξω; . . . ἀλλὰ θὰ σὲ ἴδουν . . . Τὸν οὐρτην . . . τὸν οὐρτην . . . Ὄχι . . . θὰ ὑποπτευθῆ καὶ θὰ θελήσῃ νὰ ἐρεθῆ . . . Ἄ! ἄς φράξωμεν τὴν θύραν . . . Γρήγορα . . . βοήθησέ με!

(Σύρει τὸ ἀνάκλιτρον πρὸς δεξιὰ καὶ θέτει αὐτὸ ἐπιθεὶν τῆς θύρας βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Λαριανοῦ, καὶ μετὰ ταῦτα θέτει θύρας πρὸ τοῦ ἀνακλίντρον.)

ΣΚΗΝΗ ΕΝΝΑΤΗ.

ΠΕΤΡΟΣ (γονυπετῆς πρὸ τοῦ ἀνακλίντρον) ΚΥΡΙΑ ΛΕΖΩΒΙΕΡ (ἐπιθεὶν τῆς θύρας). ΛΑΡΙΑΝΟΣ (κρυπτόμενος ἐπιθεὶν ἐκ δεξιῶν).

Κ. ΛΕΖΩΒΙΕΡ (προσπαθούσα ν' ἀνοίξῃ) Πέτρε! ΠΕΤΡΟΣ. (σιγαλὰ πρὸς τὸν Λαριανόν) Ἄς φωνάξῃ.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Μανουλά μου! Κ. ΛΕΖΩΒΙΕΡ. (ἡμιανοήγουσα τὴν θύραν) Πέτρε! ΠΕΤΡΟΣ. Ὅρισατε, Κυρία. Ἐνόμιζα ὅτι ὅλοι εἶναι εἰς τὴν ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τοῦτο ἔβαλα ἄνω κάτω τὰ ἐπιπλά, διότι εἶχεν ἀνάγκην καθαρῶτος ἢ αἰθουσα. Ἀγαπᾶτε νὰ σῶν τὰ πράγματα διὰ νὰ . . .

Κ. ΛΕΖΩΒΙΕΡ. Ὄχι! ἔλλα μόνον νὰ λάβω τὴν Σύνοψιν μου! θὰ εἶναι ἐπάνω εἰς τὴν θερμάστραν, δὸς μὲ τὴν, Πέτρε.

ΠΕΤΡΟΣ. Εὐθὺς, Κυρία. (Ὡθῶν πάντοτε τὸ ἀνάκλιτρον πρὸς τὴν θύραν, τεθεὶ πρὸς τὸν Λαριανόν, δεξιὰ λαβὼν τὴν Σύνοψιν καθαρῶτος αὐτῆν καὶ ἀντι νὰ δώσῃ αὐτῆν εἰς τὸν περιμένοντα Πέτρον, ἐρχεῖται ἀπ' αὐτῆς εἰς τὴν μητέρα του.) Αὐτὴ εἶναι, Κυρία!

Κ. ΛΕΖΩΒΙΕΡ. Αὐτὴ, εὐχαριστῶ (ἀπέρχεται).

ΠΕΤΡΟΣ (ἰδὼν αὐτὴν ἀναχωροῦσαν κλαίει τὴν θύραν καὶ πίπτει εἰς τὸ ἀνάκλιτρον.) Ἐπνίγην εἰς τὸν ἰδρώτα.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. (βλέπων ἀπὸ τοῦ παραθύρου) Πέτρε μου, τὴν βλέπω. . . ὦ πῶς ἐγενεῖν ὠχρὰ! Πῶς ἤλλαξεν ἡ ταλαίπωρος μάνα μου. (κλαίει.)

ΠΕΤΡΟΣ (ἀποσύρων τὸν Λαριανόν ἀπὸ τοῦ παραθύρου.) Καί ἐγὼ πόσον ἤλλαξα! . . . ὅλη σχεδὸν ἡ κεφαλὴ μου ἔσπρισε.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Πόσον μ' ἀγαπᾷ ἡ ἀθλίη! Καί νὰ μὴν ἠμπορῶ νὰ τρέξω . . . νὰ τὴν ἐναγκαλισθῶ . . . νὰ τὴν σφιγῶ εἰς τὸ στήθος μου! . . . τί δυστυχία! . . . (τείνει πρὸς αὐτὴν μακρόθεν τὰς χεῖρας).

ΠΕΤΡΟΣ (ὀρμήσας πρὸς αὐτόν) Ἐναγκαλισσοῦ ἐμὲ τοῦλάχιστον, θὰ ἀνακουφίσῃς ὀπισθοῦν (ὁ Λαριανός τὸν ἀσπάζεται μετὰ συγκινήσεως) Ἐν ὅσῳ δὲν ἔχεις κανένα ἄλλον νὰ ἐναγκαλισθῆ; κατὰ προτίμησιν, προσπάθει νὰ παρηγορηθῆς ἄλλως πως. (Μεταβαίνει ἀριστερὰ, ὁ δὲ Λαριανός πλησιάζει εἰς τὸ παράθυρον) Χάρτι θεῖα, ἐπέρασεν ὁ κίνδυνος, (ἀποσύρων τὸν Λαριανόν ἀπὸ τοῦ παραθύρου) Κρύψου λοιπόν . . . ἂν στρέψῃ τὴν κεφαλὴν;

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Δὲν ἤξεύρεις πόσον ἠδονὴν αἰσθάνομαι νὰ τὴν βλέπω! . . . Ὅχι εἶπες, Πέτρε, ὅτι εἶμαι τρεῖς, πλὴν δὲν ἤξεύρεις πόσον εὐχαριστοῦμαι κλαίω!

ΠΕΤΡΟΣ. Ἐν τοσούτῳ πρέπει νὰ τὰ συμφωνήσωμεν . . . μόνον μίαν ὥραν ἔχομεν ἀκόμη . . . Πλὴν τίς ἐργεῖται; . . . γρήγορα τὸν οὐρτην.

ΛΕΥΚΗ. (ἔξωθεν κρούουσα τὴν θύραν) Πέτρε..

ΠΕΤΡΟΣ (ταπεινῶς τῆ φωνῇ πρὸς τὸν Λαριανόν.) Ἡ ἀδελφή σου.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ἡ Λευκή;

ΛΕΥΚΗ. Πέτρε! . . .

ΠΕΤΡΟΣ. Ἄ! οἱ νέοι ἔχουν δύναμιν νὰ ὑποφέρουν τὴν αἰφνιδίαν εὐτυχίαν . . . ἄφες με μόνον νὰ

τὴν προειδοποιήσω . . . Κρύψου δεξιῶ ἀπὸ τὸ παράπετασμα. (δεικνύει τὸ παράθυρον). ΛΕΥΚΗ. Ἄνοιξε λοιπόν! ΠΕΤΡΟΣ. Ἰδοῦ! Ἰδοῦ!

ΣΚΗΝΗ ΔΕΚΑΤΗ.

ΛΕΥΚΗ, ΠΕΤΡΟΣ, ΛΑΡΙΑΝΟΣ, (χωρὶς τὰ γαῖνῳτα).

ΠΕΤΡΟΣ. (ἀποσύρει τὸ ἀνάκλιτρον καὶ τὸν οὐρτην). Ἄ! εἰς εἰσθε, κυρία; (ἐκσκορίζει τὰ ἐπιπλά μορμυρίζων χαροποιῶς).

ΛΕΥΚΗ. Διὰ τί ἐκλείσθης, Πέτρε;

ΠΕΤΡΟΣ. Διὰ τί; . . . διὰ νὰ . . . διὰ νὰ μὴ εὐγῆ ἔξω ἡ σκόνη.

ΛΕΥΚΗ. Ἡ σκόνη! . . .

ΠΕΤΡΟΣ. (κατ' ἰδίαν). Τί εἶπα;

ΛΕΥΚΗ. (μεταβαίνουσα πρὸς ἀριστερὰν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἔργου αὐτῆς.) Ἡ μαμὰ ὤπηγεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν με τὴν Ματθίλδην . . . Δὲν ἠθέλησαν νὰ μ' ἐπάρουν κ' ἐμὲ . . . ὤπηγα τὸ πρωτὶ, διότι ἐνόμιζα ὅτι ἡ μαμὰ δὲν θὰ εἶχε τὴν δύναμιν νὰ εὐγῆ σήμερον. . . Ναί, Πέτρε, ἔχεις δίκαιον, τὴν ἔβλεπα πρὸ ὀλίγου εἶναι πολλὰ καταβεβλημένη ἢ λύπη αὐτὴ τὴν ἐφόβουσε. (Προχωρεῖ πρὸς τὴν ἐστίαν ἵνα εὐρῇ τὸ ψαλίδιόν της.)

ΠΕΤΡΟΣ. (ἀναλαβὼν τὸ πτερόν ἐκσκορίζει τὰ ἐπιπλά.) Ἡ λύπη . . . ναί . . . τρῶντι ἡ λύπη . . . (μορμυρίζει). Πᾶ! πᾶ!

ΛΕΥΚΗ. (ἀνακόπτουσα τὸ βῆμα). Τί ἔχεις σήμερον;

ΠΕΤΡΟΣ. Ἐγὼ . . . τίποτε . . . Πᾶ! πᾶ!

ΛΕΥΚΗ. (στρέφουσα τὸ πρόσωπον.) Σὲ δμιλῶ διὰ τὴν ἀνησυχίαν μου καὶ σὺ δὲν με ἀκούεις.

ΠΕΤΡΟΣ. Μάλιστα, κυρία, μάλιστα . . . Πᾶ! πᾶ!

ΛΕΥΚΗ. Μὲ φαίνεται ὅτι τραγουδεῖς! . . . Σὺ, Πέτρε, σὺ τραγουδεῖς! τί τρέχει; (ἔρχεται πλησίον του.) Πέτρε, σήμερον μὲ φαίνεται νέος! . . . δὲν εἶναι φυσικόν . . . συνέθε τίποτε; . . . τί τρέχει;

ΠΕΤΡΟΣ. Εἶμαι ἀλλοιωμένος . . . ἔ; . . . Εἶμαι βέβαια, διότι πρὸ ὀλίγου εὐαγγελισθὼν, ἐταράχθη σφοδρότατα, καὶ ἀκόμη δὲν ἠμπορῶ νὰ συνέλθω.

ΛΕΥΚΗ. Εὐαγγελισθὼς εὐχαριστῶς βέβαια, διότι σὲ ἀκούω καὶ τραγουδεῖς.

ΠΕΤΡΟΣ. Ναί, κυρία.

ΛΕΥΚΗ. Εὐχαριστῶς διὰ σέ.

ΠΕΤΡΟΣ. Καί δι' ἐμὲ καὶ διὰ σᾶς.

ΛΕΥΚΗ. Ναί, ἔχεις δίκαιον, τὸ ἴδιον εἶναι! πλὴν δὲν ἔχεις παιδί.

ΠΕΤΡΟΣ. Ἐγὼ εἶμαι τὸ παιδί μου, ἐγὼ καὶ ὁ πατήρ σου.

ΛΕΥΚΗ. Λοιπὸν εἰς ἡμᾶς συνέθε ἡ εὐτυχία;

ΠΕΤΡΟΣ. Ναί . . . ναί, κυρία. ΛΕΥΚΗ. Καὶ ποία; ΠΕΤΡΟΣ. Προφητεύσατέ την, μαντεύσατέ την. ΛΕΥΚΗ. Δὲν ἔχω ἀνάγκην νὰ μαντεύσω . . . ὁ ἀδελφός μου;

ΠΕΤΡΟΣ. Μάλιστα.

ΛΕΥΚΗ. Σὲ ἔγραψε;

ΠΕΤΡΟΣ. Ἐλα, ἔλα.

ΛΕΥΚΗ. Ζῆ; δὲν ἦτον λοιπὸν ἀληθινόν; ἐφθασε εἰς τὸ Ἄβρ;

ΠΕΤΡΟΣ. Τὸ ἐμάθετε λοιπόν;

ΛΕΥΚΗ. Ὄχι, τὸ εἶδα εἰς τὸν ὕπνον μου.

ΠΕΤΡΟΣ. Κ. Λευκή, ἔχετε δύναμιν ψυχῆς, γενναϊότητα, ἀταραξίαν . . .

ΛΕΥΚΗ. Εἰπέ με ὅ,τι θέλεις . . . τὸ βλέπεις, ὁ Θεὸς μὲ προστοίμασε.

ΠΕΤΡΟΣ. Λοιπὸν, ἀφοῦ ὁ Θεὸς σᾶς προστοίμασε, δὲν μένει εἰς ἐμὲ τί νὰ κάμω . . . πλὴν δὲν θὰ λοιπομηθετε . . .

ΛΕΥΚΗ. Ἐγὼ! . . . εἶναι ἐδῶ;

ΠΕΤΡΟΣ. Ἐδῶ.

ΛΕΥΚΗ. Ὅτι τὸν ἰδῶμεν εὐθὺς;

ΠΕΤΡΟΣ. Ὅτι τὸν ἰδῆτε εὐθὺς.

ΛΕΥΚΗ. (γονυπετήσασα). ὦ μάνα μου!

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. (ἐξερχόμενος ἐπιθεὶν τῆς Λευκῆς λέγει κατ' ἰδίαν.) Ἡ ταλαίπωρος ἀδελφή μου!

ΛΕΥΚΗ. (βλέπουσα πέραξ.) Ποῦ εἶναι λοιπόν;

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. (δεξιὰ.) Λευκή!

ΛΕΥΚΗ. (πάντοτε γονυπετῆς, τείνει τὰς χεῖρας.) Ἀδριανέ! . . . Ἐλα, ἔλα, δὲν φοβοῦμαι.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. (τρέχει καὶ ἀναγείρει αὐτὴν ἐντὸς τῆς ἀρχαλῆς του.) Ἀδελφή μου, ἀγαπητῆ μου Λευκή. Τί εὐτυχία!

ΛΕΥΚΗ. (μεταφέρει αὐτὸν πρὸς ἀριστερὰ.) ὦ μαμὰ μου! τί χαρὰ! . . . Ἐνα μόνον μῆνα ἂν ἀργοπορούσες ἀκόμη, Ἀδριανέ, δὲν θὰ τὴν εὕρισκας. Καὶ ἡ Ματθίλδη! Ὁ ἀναστηθῆ! Καὶ τὰς τρεῖς μᾶς ἀνέστησες. Δόξα σοι ὁ Θεός! . . . Κύτταξέ με, Ἀδριανέ . . . Ἐἴσαι ὁ ἴδιος . . . Ἐ Πέτρε! . . . Ὁ Ἀδριανέ. Σὲ εἶχαν φονεύσει οἱ ἄγγροι;

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ὄχι, ὅπως διόλου . . . Εἶχα τρεῖς σφαίρας εἰς τὸ σῶμα καὶ ἔπεσα ἀνάσθητος . . . ἐπῆραν τὰ βουχὰ μου καὶ μ' ἀφῆκαν. Ἐσώθη ὡς ἐκ θαύματος.

ΠΕΤΡΟΣ. Δὲν τὸ ἔλεγα; . . . Θαύμα!

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Μία γυναῖκα μ' ἐπῆρην εἰς τὴν οἰκίαν της, καὶ ἐντὸς δύο μηνῶν ἔγενεα καλὰ . . .

ΛΕΥΚΗ. Ταλαίπωρε ἀδελφέ!

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Μὲ ἐθεράπευε κατὰ τὴν ἐδικὴν της μέθοδον, μόνον με λόγια μαγικά, καὶ τίποτε ἄλλο. Πλὴν ἀργοπόρησε.

ΛΕΥΚΗ. Καί ἡ στολή σου τὴν ὁποίαν μὰς ἔστειλαν;

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Τὴν ἤβραν ἐπάνω εἰς ἓνα κλέπτην, ὅς τις εἰς μίαν μάχην κατὰ τὴν ὁποίαν ἐχάσαμεν πολλοὺς, ἐφονεύθη.

ΠΕΤΡΟΣ. Κάλλιστα.

ΛΕΥΚΗ. Καί τὸν ἐξέλαβαν διὰ σέ;

ΠΕΤΡΟΣ. Ἦτον ἀγνώριστος;

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Εἶχεν ἀποθάνει πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν, καί ἐπειδὴ ἐφάρει τὴν στολήν μου. . .

ΠΕΤΡΟΣ. Ὁ ἤβραν ἐπάνω του καί τὸ διαβατήριόν σου.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Καί τὰ γράμματα τῆς μητρὸς μου.

ΠΕΤΡΟΣ. Καί τὸ ὠρολόγιον μὲ τὸ ἔνομά σου.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Διὰ τοῦτο ἐπίστευσαν ὅτι ἤμην ἐγώ.

ΠΕΤΡΟΣ. Βέβαια . . . Μὲ τὴν ἀδειάν σου . . . παρατηρῶ ἓνα σφάλμα. (ὁμολογεῖ μεταξὺ τῶν.)

ΛΕΥΚΗ. Τί;

ΠΕΤΡΟΣ. Ὅτι τρεῖς μῆνας ὀλοκλήρους κλαίωμεν τὸν κλέπτην σου. . .

ΛΕΥΚΗ. (γελάσας.) Βέβαια τὸν κλέπτην σου.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ἀληθινά . . . ἔχεις δίκαιον.

ΠΕΤΡΟΣ. Παράδοξον! παράδοξον. (ἀνακαυχᾶται καὶ οἱ τρεῖς.)

ΛΕΥΚΗ. (ὕπολαβοῦσα μετὰ λύπης λέγει πρὸς τὸν ἀδελφόν της.) Κακά! ἡμεῖς γελοῦμεν . . . καί ἡ μαμά κλαίει!

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ἀς σκεφθῶμεν περὶ αὐτῆς; καί μετὰ ταῦτα σὺς διηγοῦμαι τὰ συμβάντα μου.

ΠΕΤΡΟΣ. Πρέπει ἀφυστικῶς νὰ τὸν κρύψωμεν. Δὲν ἔμπορεῖ νὰ μείνῃ ἐδῶ εἰς τὴν αἴθουσαν.

ΛΕΥΚΗ. (μετὰ στοργῆς πρὸς τὸν Ἀδριανόν.) Εἶναι ἡ ἐδική σου . . . Ἐδῶ ἐρχόμεθα διὰ νὰ σὲ ἐνθυμούμεθα καλῆτερα.

ΠΕΤΡΟΣ. Ποῦ νὰ εἶναι τὸ κλειδίον τοῦ κοιτῶνος;

ΛΕΥΚΗ. Τὸ ἔχει ἡ μαμά εἰς τὸ δωμάτιόν της.

ΠΕΤΡΟΣ. Διάβολε!

ΛΕΥΚΗ. Ὅχι ἔγω, τώρα ἐνθυμοῦμαι ὅτι χθὲς τὸ ἔβλεπα ἐκεῖ μέσα. (ὕπναι πρὸς τὴν ἐκ δεξιῶν τράπεζαν καὶ παρατηρεῖ.) Νά το, ἐτάθημεν! . . . (ἀναγίγει τὴν θύραν τοῦ κοιτῶνος.) Γρηγόρη, Ἀδριανέ, εἰς τὴν φυλακὴν, μὴ τύχη, κύριε, καὶ σαλεύσης. . . Ὁ μείνης αὐτοῦ ἕως τὸ ἑσπέρας νηστικὸς καὶ διψασμένος! . . . (πρὸς τὸν Ἀδριανόν.) Στοιχηματίζω ὅτι πεινᾷς.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ὅχι, ἔχω τόσην ταραχήν.

ΛΕΥΚΗ. Ὁ μείνης αὐτοῦ ἕως τὸ ἑσπέρας νηστικὸς καὶ διψασμένος! . . . (πρὸς τὸν Ἀδριανόν.) Στοιχηματίζω ὅτι πεινᾷς.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Εἰς οἰκίαν ὅπου εἶναι μόνον γυναῖκες, δὲν εὐρίσκεις ποτὲ τί νὰ φάγῃς.

ΛΕΥΚΗ. Καί δὲν εἴμεθα μόναι.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Πῶς;

ΛΕΥΚΗ. ἔχομεν καὶ ἓνα φίλον.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. (ζωηρῶς.) Τὸν Ὀκτάβιον; . . .

ΛΕΥΚΗ. Μήπως μὰς ἀφίγη;

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Καί διὰ τί ἐκοκλίνισες;

ΛΕΥΚΗ. Δὲν ἐκοκλίνισα.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Ἐκοκλίνισες . . . Ὁ Ὀκτάβιος σὲ ἀγαπᾷ.

ΛΕΥΚΗ. Ὅχι . . . Ἐλα.

ΠΕΤΡΟΣ. (πρὸς τὸν Ἀδριανόν σιγαλῶ.) Μὴ τὴν πειράζετε, ἐγὼ σὺς λέγω.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. (πρὸς τὸν Πέτρον.) ἔρχομαι λοιπὸν ἐγκαίρως διὰ νὰ τοὺς στεφανώσω.

ΛΕΥΚΗ. (βλέπουσα ἀπὸ τοῦ παραθύρου.) Ὅχι, κανεὶς δὲν φαίνεται.

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. (ἀπὸ τῆς θύρας τοῦ κοιτῶνος.) Ἄ! τὸ δωμάτιόν μου ὅταν ἤμην μαθητῆς! . . . Τί συμμετρία! τὰ βιβλία μου, οἱ χάρτες μου, ὅλα εἰς τὴν θέσιν των. . . Ὁ παλαιόγαιρος αὐτὸς ὠφελήθη ἀπὸ τὸν θάνατόν μου διὰ νὰ βάλῃ εἰς τάξιν τὰ πράγματα μου. Πλὴν ἡσυχασε, αὐριον θὰ ἴδῃ ὅτι ἐπέστρεψα. (Ἐισέρχεται εἰς τὸν κοιτῶνα.)

ΛΕΥΚΗ. Κάλλιστα . . . Θαύμασε τὰ πράγματά σου. (Κλείει τὴν θύραν.)

ΛΑΡΙΑΝΟΣ. Πῶς, μὲ κλείεις;

ΛΕΥΚΗ. Κάθησε ἡσυχᾶ, διότι πρόκειται περὶ τῆς ζωῆς τῆς μαμάς. (ἀκούουσα.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Canti popolari dei Greci di Cargese (Corsica) Bergamo 1871. ἤτοι «ἀημολογία ἔθνη τῶν ἐν Κερκύρα (χωρὶς τῆς Κορσίδος) Ἑλλήνων.» Ἐκ σελίδ. 38.

Τὰ ἐν τῇ μικρῇ τούτῃ πονηματικῇ ἡρανίσθη ὁ συγγραφεὺς Κ. Astorri Pellegrini ἐκ τῆς περὶ τῶν ἐν τῇ Κορσίδι Ἑλλήνων πραγματικῆς ἢ πρὸς ἐτῶν ἐδημοσίευσεν ὁ ἡμέτερος Κ. Γ. Γ. Παπαδόπουλος ἐν τῇ Πανδώρα. «Περὶ τῶν ἐν τῇ Κορσίδι Ἑλλήνων, λέγει ἐν προοίμιῳ, θέλει ἐκδοθῆ ἕσον οὐπω εἰς φῶς ἀξιόλογος μονογραφία ὑπὸ τοῦ σοφοῦ φίλου μου Φραγκοδουμνίου Φαλκούσση, ἐν τῇ νήσῳ ἐκείνῃ γεννηθέντος. Πλὴν τοῦ συγγράμματος τούτου, οὐδὲν ἕτερον ἐξεδόθη ἄχρι τοῦδε ἐν Ἰταλίᾳ, διαλαμβάνον εἰδήσεις περὶ τῆς ἑλληνικῆς ταύτης ἀποικίας, μόνως δὲ ἔχομεν τὰς ἐν ταῖς γεωγραφικαῖς λεξικοῖς. Ἄλλὰ καὶ οὐδεὶς, ὅσον ἐγὼ γινώσκω, μετέφρασε ποτε τὰ ἐν τῇ Πανδώρα καταχωρισθέντα ὑπὸ τοῦ Κ. Γ. Γ. Παπαδόπουλου (Τόμ. 1ῆ ὑπομνήδ. 353 Δεκμ. 1864), ἐξ ὧν ἡρανίσθη τὰ πλείστα τῶν δημοσιευμένων» κλπ. 1)

1) Canti popolari κλ. σελ. 9.

Ἄξιον δὲ σημειώσεως νομίζομεν ὅτι οἱ γείτονες ἡμῶν Ἰταλοὶ καταγίνονται ἀπὸ τινῶν ἐτῶν εἰς τὴν μελέτην τῆς ἡμετέρας γλώσσης καὶ μάλιστα τῆς καθομιλουμένης. Ἐκ τινῶν δὲ ὑποσημειώσεων τοῦ ἀνα χείρας βιβλίου μου μανθάνομεν (σελ. 33) ὅτι εἰς διάφορα μέρη τῆς Ἰταλίας ἐξεδόθησαν μελέται ἀποβλέπουσαι εἰς τὴν γλῶσσαν καὶ τὴν δημοτικὴν ποίησιν. «Ἡ ἀληθὴς Ἰταλία, λέγει ἀλλαχοῦ ὁ συγγραφεὺς, περιέχει χώρας ἐν αἷς διὰ λόγους εἴτε ξένης ἐξουσίας, ὡς ἐν Κορσίδι, Μελέτη καὶ Νύσση, εἴτε γειτονίας ὡς ἐν Ἰστρίᾳ καὶ Τιρόλῳ, εἴτε ἐποικησίας ὡς ἐν Ὀτράντῳ καὶ Καλαβρίᾳ, ὀμιλοῦνται καὶ σήμερον ὡς καὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ γαλλικὰ εἰ καὶ διεφθαρμένα, καὶ γερμανικὰ, καὶ μίγμα τι τῶν ἀριστοκρατικῶν διαλέκτων, καθαρώτερον δὲ ἑλληνικὰ, ἀλβανικὰ καὶ σλαβικὰ. . . Ὁ Κομπάρεττης καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Μορόζης ἐδημοσίευσαν πολλὰ ἔθνη ἑλληνικὰ τῆς Καλαβρίας καὶ τοῦ Ὀτράντου καὶ τινὰ δὲ ἕτερα ἐλπίζω νὰ ἐκδοθῶσι παρ' ἐμοῦ.» 1)

Καὶ ταῦτα μὲν οἱ Ἰταλοὶ ὡς πρὸς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν ἡμεῖς ἔμοις καὶ τοι τρέφομεν πάντοτε πρὸς αὐτοὺς ἀδελφικὰ αἰσθήματα, καὶ τοι δὲν ἀγνοοῦμεν ὅτι ἀπὸ τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας καὶ ἐπιστήμης ἔχομεν τι νὰ ὠφεληθῶμεν, καθὼς καὶ ἀπὸ τῶν βιβλιοθηκῶν αὐτῶν ἐν αἷς κείνται κειμήλια σχέσιν ἔχοντα πρὸς τὴν μεσαιωνικὴν ἡμῶν ἱστορίαν, παραμελοῦμεν ἡμᾶς τὴν μελέτην αὐτῆς, ἐνῶ οὐχὶ πρὸ πολλῶν ἐτῶν καὶ ἐκποιδάζομεν τὴν ἐναρμόνιον καὶ πλουσίαν ταύτην γλῶσσαν, ἐπιτηδεῖαν ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην εἰς εὐληπτὸν ἐρμηνείαν καὶ τῶν δυσκολωτέρων ἐνοιῶν. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αἱ μεταξὺ τῶν δύο γειτόνων ἐθνῶν σχέσεις δὲν θέλουσι βραδύνει ν' ἀναπτύχθωσιν ἔτι μάλλον, ἐπιαναγκασ νὰ ἐπαναλάβωμεν τὴν σπουδὴν τῆς ἰταλικῆς.

ΠΟΙΗΣΙΣ.

Ἡ ΒΟΣΚΟΠΟΥΛΑ *).

- 1 Εἰς τερπνὴν χώραν οὐδαρὰ ἐνῶ προβαίνει ἡ πρωία, σείει ὀλόχρυσά πτερὰ καὶ φεύγ' ἡ μέλαινα σκοτία.
2 Εἶναι στολή της ἡ σιγή, καὶ ὁ ἔριζων σύντροφός της,

1) Δότ. σελ. 7.

*) Τὸ ἀνωτέρω ποιημάτιον, μὴ στερούμενον μήτε φαντασίας μήτε στιχομωτικῆς εὐχερείας, τοῦτο ἔχει τὸ ἀξιοσημείωτον ὅτι ἐγγράφη ὑπὸ ἀνθρώπου ἀμείρου παιδείας καὶ ἐν ἰσημίᾳ σχεδὸν ἀνετραφέτης.—ΣΠΜ. ΠΑΝΔ.

πρῶτος σαθρός της ἡ αὐγή, καὶ ἡ γῆ εἶναι ἐσχατός της.

3 Τὴν ἔλευσιν της τὰ πτηνὰ μὲ γλυκεῖς ἤχους ἐχαιρέτων, ἐν ᾧ εἰς εὐδρόσα βουνα μὲ πτερυγίσματα ἐπέτων.

4 Νέα βοσκὸς τὴν καλλονὴν τερπνῆς πρωίας νὰ θαυμάσῃ, περὶ κοιλάδα ὄρεινὴν καὶ παρσισθεῖ εἰς τὰ δάση.

5 Νέμετ' εἰς ἔδαφος παχὺ τὸ πομμινὸν της ἐσπαρμένον, κ' αὐτὴ πλανᾶται μοναχῆ ἐπὶ στρωμάτων ἀνθισμένων.

6 Σιγῆ τὸ ρεῦμα τῶν πηγῶν, καὶ σιγῆ τρέμων κάθε κλόνος τὴν βοσκὴν ἀέθεται σιγῶν κ' αὐτὸ τὸ βάθος τοῦ δρυμῶνος.

7 Μόλις τὴν εἶδεν ἀηδὼν, κ' εὐθὺς ἐκόπη ἡ ᾠδὴ της κρίνεται τάχα τῶν φθῶν προσπορωτέρη ἢ σιγῆ της;

8 Τάχα ἐξέστη; ἀλλ' εὐθὺς καὶ πάλιν ἔδουσα ἠρώτα, — Τρέμοντα φύλλα, τοῦς βαθεῖς κρημνοὺς ὄρατε κεχηνῶτα;

9 Βλέποντες, κλάδοι, καλλονὴν βουκόλου, κλίνετε ἀρχένα; ἢ παριστάνετε σκηνὴν φαίδραν εἰς ὄμματ' ἀπαρθένα;—

10 Ἀλλ' ὁ ἀήρ δὲν ἔμπορεῖ τὴν λάλον γλῶσσαν του νὰ στήσῃ, μετὰ βοῶν μόνος χωρεῖ κ' ὑπὸ χλωρὰ πλέγματα φρίσσει.

11 Σίζον τὸ πνεῦμά του λεπτῶς, ἐν ᾧ τὴν κόρην κατεφίλει, ἔλεγες ὅτι καὶ αὐτὸς διὰ τὸ κάλλος της ὀμίλει.

12 Ἡ ἀκτίς τρέμει τοῦ φωτός, εἰς βλέμμα πίπτουσα ρεμβῶδες τρέμων, δακρῦσι κ' ὁ λωτός ἐφ' οὐ πατοῦν παρθένου πόδες. . .

13 Ἐὰν ἡ φύσις ἀπαθῆ καὶ σκυθρωπὸν ταύτην γεννώσῃ, ἔλαθε, πῶς ὀά δυνήθῃ νὰ τὴν ὑμνήσῃ θνητοῦ γλώσσης;

- 14 Ἰὸ, πῶς ἐκφράζεται ψυχρῶς
ἢ ὑψηλῆ τῆς σοβαρότης!
κράμα χιόνος καὶ πυρὸς
εἶν' τῆς μορφῆς τῆς ἢ λαμπρότης!
- 15 Τὸ μεταξὺ τῶν ὀφθαλμῶν
καὶ τῶν μελαίνων τῆς ὀφρύων
θαῤῥεῖς πῶς χύνει ποταμὸν
φλογὸς εἰς πέλαγος δακρύων.
- 16 Τί μέτωπον! ὡς οὐρανός,
θεῖαν γλυκύτητα σταλάζων!
τί ἀγνὸν στόμα! εὐγενὸς
τὴν ἀλωσύτητα ἐκφράζον!
- 17 Ἄνω τὰ βλέφαρα κρατεῖ,
καὶ ὑποθέτεις πῶς ὁ θόλος
τοῦ οὐρανοῦ, τὴν γῆν πατεῖ
καὶ οὐρανός εἶν' ἢ βουκόλος.
- 18 Καθὼς ἀκτίνες φωταυγείας
διέρχονται διὰ σκιάδων,
οὕτ' ὠραίξει τὸ ἐγγυὲς
πυκνὸν συσκίασμα φυλλάδων.
- 19 Κἀθὼτ' εἰς χλόην ἀφελῶς,
ἐνθα τὸ βεῦμά του κυλίζει
ρύαξ, τὴν ἄμμον ἀπαλῶς
ἐν ᾧ μὲ ἄσματα κτενίζει.
- 20 Τὴν κρατοῦν ἄρα λογισμοί,
ἐν ᾧ τὰ μέλη τῆς ἐκτείνει;
τοῦ βεμβασμοῦ τῆς εἶν' ἢ ἀκμὴ
ἄρα γ' ἢ τάσις τῆς ἐκείνης;
- 21 Ἀραιὸν νέφος τὴν λαμπρὰν
σελήνην ὡσπερ στεφανώνει,
οὕτως ὁ ὕπνος ἀμυδρὰν
σκιάν' εἰς τὸ ὄμμα τῆς ἀπλώνει.
- 22 Βαβαί! τί θεῖα μαγικὴ
εἶναι ἐκείνη ἢ μορφή τῆς,
ὄντες εἰς πέλαγος γλυκὺ
βεβουθισμέν' οἱ λογισμοὶ τῆς!
- 23 Ἐν ᾧ λοιπὸν οὕτως ὕπνει,
ἀπὸ τὸ κέντρον τῆς κοιλάδος
ἐπ' αὐτῆς κύπτων ἀγρυπνεῖ
εἰς βελοφόρος κέδρου κλάδος.
- 24 Νέος βοσκὸς μὲ σεβασμὸν
αἴφνης τὴν βλέπει κ' εὐλαβεῖται,
ὡς εὐλαβεῖται τις βωμὸν
ἐν ᾧ πατοῦν μόνον Δευίται.
- 25 Φαιδρότητος βουκολικῆς
τὰ ὄμματα του ἔχων πλήρη,

- κ' ὠραῖος. . . ἔρωσ ὁ γλυκὸς
εἰς τὰ ἐντός του ἐπλημμύρει.
- 26 Ποίαν ἠσθάνθη ταραχὴν
εἰς τὴν καρδίαν του ὁ νέος,
τὴν βοσκὸν βλέπων μοναχὴν
εἰς τὰς ἀγκάλας τοῦ Μορφέως!
- 27 Καίτοι πῦρ ἔτρεφε φρικτὸν,
ἐμπρός τῆς κόσμιας ἐστάθη
καὶ τ' ἐμπαθῆς, ἀκίνητων
ἐκράτει ἔνδον του τὰ πάθη.
- 28 Τὴν τρυφερὰν αὐτοῦ ψυχὴν
αἰσθημα πόθου καὶ τοι φλέγει
καὶ τοι σφριγῶν, μὲ στοναχὴν
συντριβίς ἔνδοθέν του, λέγει.
- 29 — Ἄν ἱερόσυλος τολμῶν
νὰ πλησιάσω τὴν παρθένον,
τῶν νεαρῶν μου ὀφθαλμῶν
ἔστω τὸ φῶς ἡμαυρωμένον.
- 30 Ἄν ὅμως μόνον θεωρῶ
τὸ πρόσωπόν τῆς τάχα σφάλω,
τὸ βλέμμα' ἀφοῦ δὲν ἤμπορῶ
νὰ μετατρέψω εἰς ὄν ἄλλο! —
- 31 Ἀλλ' εὐθὺς, ἐκραξε, πλανῶν
περὶ αὐτὸν τὰ ὄμματα του
— ὄψις τοσοῦτων καλλονῶν,
ὄχι ὄνητης, εἶν' ἀθανάτου.
- 32 Βαβαί! ὁποῖα παρειά!
τῆς κοιμωμένης, ὦ, μαγεία!
ἴσως πρὸς τέρψιν τῆς θεᾶ
ἦλθε εἰς τὸ δάσος οὐρανια.
- 33 Ὅποια λάμψις οὐρανοῦ!
θεε, ὁ βόστρυξ ὁ παμμέλας
ἀντι σκιάσματος πυκνοῦ,
μᾶλλον θαμβὸν παρέχει σέλας!
- 34 Κάτω τοῦ βόστρυχος γλυκὺ
φιλημα ἐν ἄν τις ἀρπάξῃ
κ' ἐκπνεύσῃ πάραυτ' ἀπ' ἐκεῖ
εἰς παραδείσους ὁ ἀπιτάξῃ.
- 35 Ὁ ἱερός, ναί, ἀσπασμὸς
τιθεῖς εἰς πρόσωπον παρθένου,
εὐλαβῆς εἶναι σεβασμὸς,
εἶναι δικαίωμα ποιμένων.
- 36 Ὁ ἀσπασμὸς, ναί εἰς θεᾶν
ἀφοῦ νομίμως ἐπεβλήθη,
ὁ ἀσπασθῶ τὴν παρειὰν
ἐκείνης. — Εἶπε κ' ἐκινήθη.

- 37 Κλίνει . . . ἀπέχει εὐλαβῶς . . .
φρίττει, ἐμπρός τῆς κάμπτων γόνου,
μὴ καὶ τὴν φάουσ ἀσεβῶς
μόνον τὸν τράχηλον ἀπλώνει.
- 38 Ὁ θύτης τρέμων, εἰς βωμὸν
εἰδύλου ἐμπροσθεν, ὡς κλίνει,
οὕτ' ὁ βοσκὸς μετὰ σπασμῶν
κλίνων, τὰ χεῖλη του ἐκτείνει.
- 39 Μᾶλλον τὸν ἄνεμον παρὰ
τὴν παρειὰν φθάνει ἐκείνης,
τρέμων, φιλεῖ καὶ ἤχηρά,
ἐν « ὦ » ἀφίνει εὐφροσύνης.
- 40 Ἀλλ' ἢ θερμὴ αὐτοῦ πνοὴ
μὲ τὸ φιλι ἄμα ἐχούθη,
εὐθὺς ἢ κόρη ἐννοεῖ,
ὅτι λαθραίως ἐφιλήθη.
- 41 Καὶ εἰς τοῦ « ὦ » τὴν προφορὰν
ἤνοιξ' εὐθὺς τὰ ὄμματα τῆς,
ὡσάν βολὴν καυματηρὰν
νὰ εἶχε λάβ' ἢ παρειὰ τῆς.
- 42 Ἰδ' ἔτι χύνοντα πνοὴν
τὰ φαρμακεύσαντ' αὐτὴν χεῖλην,
ἢ ἐθάῤῥει, ὅτι τὴν ζωὴν
αὐτῆς κακὸς ὄψις ἠπείλει.
- 43 Τί φοβερὰ ἢ προσβολή!
πόσον ὁ πόνος φρικαλέος,
ἀπὸ παρθένου τὸ φιλι
ὅταν ἀρπάζεται λαθραίως!
- 44 Κραυγὴν ἀφίνει ἀλγεινὴν
μετὰ λυγμῶν ἢ βουκολίαν,
ὡς ἀποπνίγει τὴν φωνὴν
λυγμὸς εἰς ὄν ποῦ ἀπονήσκει.
- 45 Πλὴν μὲ ἐκείνην τὴν κραυγὴν
πῶς δὲν ἐξῆλθεν ἢ ψυχὴ τῆς! . . .
Πῶς καίει! ἄχ! Οὕτω πληγὴν
ἀνοίγ' εἰς σάρκα ἢ πορτίτις.
- 46 Κλαίουσα, λέγει! — Τὸ φιλι
εἰς πηγὴν ἔλκουσ μετεβλήθη,
ἀφ' οὗ ἐκείνο ὡς βολή,
εἰς τὴν παρειὰν μου ἐκολλήθη.
- 47 Μὲ καίει, καίει . . . τὴν ψυχὴν
ὡς μὲ ἀφήρει κὼν ὁ Πλάστης. —
Οὕτως ἐκφράζεται εὐχὴν,
οὕτως ἐκχύνει τὰς ἀράς τῆς.
- 48 Ἀρὰς ἐκχύνει κ' ὁ βοσκὸς
χάριν φιλήματος ἀθώου.

- πλὴν μᾶλλον εἶν' ἀπαρκατικός
κλαυθμὸς παρθένου μετὰ γόου.
- 49 Λαμβάν' ἢ τάλως τὴν πληγὴν
κ' εἰς τὸν δριμύν δριμύ θραναίσα,
καὶ ὕδατος ζητεῖ πηγὴν,
παράφρων, αὐτῶ μονοδιούσα.
- 50 — Μὲ καίει! ἄχ! Εἰς τὸ ψυχρὸν
ὑδωρ ποθῶ νὰ τὴν βυθίσω. —
Καὶ κινεῖ βῆμα σταθερὸν,
φρίκην ἀφίνουσα ὀπίσω.
- 51 Φθάνει τὸν ῥύακα ἐκεῖ,
— Μὲ καίει, ἄχ! Θεέ μου, νύσσει!
τὸ ὕδωρ τοῦτο δὲν ἀρκεῖ
τὸν δριμύν πόνον μου νὰ σβύσῃ. —
- 52 Λέγει κ' εὐθὺς ὡς ἀτραπὴ,
ἀφίνει τρέχουσα, τὰ δάση
διότι τόσον ἐντροπὴ,
ὡς αἰχμὴ ξίφους τὴν ἀπαράσσει.
- 53 Καθὼς εἰς ἀνδρα γεωργὸν
ὄρμον αἰ μέλισσαι εἰς σμήνην,
τὸν μελισσῶν' αὐτὸς τρυγῶν,
τότε τὸ μέλη του ἀφίνει.
- 54 Φεύγων δ' ἂν εἶχε κινήσει,
ἔτι μὴ φέρων ἄλλα κέντρα,
προστρέχει, ὅπως φυλαχθῆ,
κάτω εἰς λίθους καὶ εἰς δένδρα.
- 55 Πλὴν τρέχων ὅθεν κ' ἂν περῆ,
τὸν ἑαυτὸν του ὅπως σώσῃ,
περῆ εἶναι μὲ πτερὰ
ἀνηλεῶς δὲ τὸν κεντῶσι.
- 56 Οὕτως ἐν μέσῳ τῶν κρημνῶν
κ' ἢ βοσκοπούλα ἀπὸ καῦμα
καταδιώκετ' ἀλγεινὸν,
εἶν' δὲ ἀνίατον τὸ τραῦμα.
- 57 Ἀλλὰ ποῦ τρέχει ἢ ἀγνή,
κρίμα! βοσκὸς, ἐμωλωπίσθη
εἰς μάλωπας πλὴν δὲν πονεῖ
πονεῖ ἐκεῖ ἐνθα ἐπίσθη.
- 58 Ἄνθη, πῶς θέλετ' ἀνεχθῆ
ποτὲ ἀπόλειαν τοιαύτην,
στέμμα ἀφοῦ δὲν θὰ πλεχθῆ
ἀπὸ τὴν κόρην πλέον ταύτην;
- 59 Ἄρωμα πλέον τοῦ λοιποῦ
εἰς γελαστὰς θέλετε δάσαι,
ὄψιν παρθένου σκυθρωποῦ
πλέον δὲν θέλετε μυρῶσαι.

- 60 Δὲν τὴν λυπεῖσθε φοβεροὶ
κρημνοὶ, οἱ βᾶτοι τὴν κεντᾶτε;
σπαράσσοντές τιν, ὦ σκληροὶ,
τὸ ἄγρον αἱμά της τρυγάτε;
- 61 Πηγῶν δὲν κλαίετε ῥοαί;
δὲν τὴν πονεῖτε βράχοι, ὄρη;
Κἂν σεῖς εἰπῆτέ τιν, πνοαί,
— Στάσου, ἀθῶος εἶσαι, κόρη.
- 62 Στάσου, μὴ τρέχῃς νὰ χαθῆς,
ὄρμην τὴν ἄφρονά σου στείλει·
Στάσου, ὡς πρὶν νὰ μυρωθῆς·
σ' ἀκολουθοῦμεν πιστὰ φίλοι.
- 63 Θέλγντρον ἔχεις ζηλευτόν,
σοὶ πρέπει, νόμφη, νὰ κοσμήσῃς
καλοῦ νυμφίου τὸν παστὸν,
σοὶ πρέπει ὄρονος βασιλείας.
- 64 Ἄνθη σοὶ πρέπει νὰ στεφθῆς,
ἀγνή παρθένε, ὄχι κῦμα
εἰς ὃ ὑπάγεις νὰ βροθῆς,
ὄχι εἰς κρημνοὺς κρημον μνήμα.
- 65 Θάνατος ὄχι. Ἄν σκληρὸς
δαίμων ποτὲ πὲ βασκανώσῃ,
ἄχ! τότε ἢ χάρις πενθηρῶς
πρέπει ἐσὲ νὰ σαβανώσῃ.
- 66 Πρέπει εἰς μνήμα σκιερὸν
νὰ σὲ καλλύπτουν χλωροὶ κλάδοι,
κ' ἀπαύστως ἄσμα ὀλιθερόν
ἢ ἀνδῶν πρέπει νὰ ἔδῃ. »—
- 67 Πνοαί εἰπῆτέ τιν, — ἰδὲ
χορὸν παρθένων χρυσομάλλων. . .
πῶς γλυκαῖς φεύγουν αἱ ψῆλαι
ἀπὸ τῆ στήθός των τὸ πάλλον.
- 68 Μὲ γοργὰ βήματα ποδὸς
πῶς συνεχῶς σῶμα κινουσί,
πῶς εἰς τὴν γῆν μανιωδῶς
ἔνθη ἄβρᾶ καταπατοῦσι.
- 69 Κι' ἔσον ὃ ποὺς των τὰ πατεῖ,
τόσον ἢ γῆ εὐωδιάζει.
Ἢ κάρ' ἢ μάλλον γελαστή,
μῦθρον πλειότερον συναρίζει.
- 70 Ποτὲ εἰς βλέμμα σκυθραϊκόν
ὄρμην δὲν χύνουσι γλυκαῖαν.
Ὁ γέλως εἰν' ὃ ἀποσπῶν
ἀπὸ τὰ ἔνθη εὐωδῖαν.
- 71 Εἰν' εὐτυχεῖς αἱ γελασταί . . .
Στάσου, δὲν θέλει μῦθρον δώσει

- ἄνθος εἰς ἀθῶσιν ποτὲ,
ἂν μὴ τὰ χεῖλη μειδῶσαι. »—
- 72 Ἄβρα εἰπέ τιν . . . Ἄλλ' αὐτὴ
τὰς φρένας ἔχασεν ἀπάσας·
ἄχ! τὴν ὄρμην της δὲν κρατεῖ.
Τίς ὃ Θεὸς ὃ ταύτην πλάσας!
- 73 Ἰδῶρ ζητεῖ νὰ βυθισθῇ,
ὅπως τὴν φλόγα της κορέσῃ.
Ἄλλ' οὐδ' ἢ Στὺξ θὰ δυνηθῇ
ποτὲ φίλ νὰ ἀποσβέσῃ.
- 74 Μόλις αἰσθάνεται πνοὴν
καὶ — Ἄρ' αὐτὴ θὰ μὲ μυρώσῃ;
ἢ μὲ τὴν λάλον της βοῆν
τὸ μυστικόν θὰ προδώσῃ;—
- 75 Λέγει καὶ τρέχει. Ὡς βληθεῖς
μὲ καραυδὸν, κίπτει ὃ βράχος,
κι' αὐτὴ εἰς φάραγγας βαθεῖς
μὲ τὸ αὐτὸ φέρεται τάχος.
- 76 Καὶ τρέχει, τρέχει. . . Ἔννοεῖ
τὴν συμφορὰν αὐτῆς ὃ ἔρωος
κ' εὐθὺς τὰς πτέρυγας κινεῖ,
πετῶν ταχὺς ἐκ τοῦ αἰθέρος.
- 77 Κ' ἢ Ἄφροδίτη βοήθει
τὴν χρυσὴν ζώνην της κινουσα,
καὶ τὸν οἶνον αὐτῆς ὠθεῖ,
τὰς πτέρυγας του ἐμψυχοῦσα.
- 78 Κράζων δὲ λέγει ὃ γλυκὺς
ἔρωος τοιαῦτα, — Στάσου, στάσου,
κόρη, τὸν ἔρωτ' ἀδικεῖς,
κρίμα 'ς τὰ κάλλη τὰ φρικτά σου!
- 79 Ἄν πέσῃς, μῦθρον τὰς βοσκῶς
πῶς θέλει πλέον θυμιάσει;
πῶς εἰς θαλάμους νυμφικοὺς
θέλει ποτὲ εὐωδιάσει;
- 80 Εἰς βοσκὸν δὲν εἶν' ἐντροπή,
φίλι καλοῦ βοσκοῦ νὰ φέρῃ·
χαρὰ, τίς θέλει ποτ' εἰπῆ,
ἔαν φίλι δὲν ὑποφέρῃ;
- 81 Στάσου ἐν νέον ἂν τεθῇ
εἰς τὰς γλυκαῖας παρεῖας σου,
τὸ παλαιὸν ὃ' ἀποσβεσθῇ·
θὰ λησμονήσῃς ὄλα, στάσου. »—
- 82 Πλὴν καὶ τοῦ ἔρωτος πολὺ
εἶν' ταχύτερα ἢ παρθένος,
ἀφ' ἧς ἠρπάγη τὸ φίλι
διὰ κλοπῆς ὑπὸ ποιμένους.

- 83 Θεὸς εἰς τρέξιμον θνητὴν
ἀδυνατῶν νὰ καταβάλλῃ,
τόξον καὶ βέλη καὶ αὐτὴν
τὴν βελουθήκην ἀποβάλλει.
- 84 Καὶ μὲ ταχύτητα βολῆς,
πετῶν αἴρος πνοὴν ψαύει,
τῆς κοιμενίδος τῆς καλῆς
ὅπως τὸν δλεθρον προλάβῃ.
- 85 Μάτην, πλὴν, μάτην' οὐδ' ἰσχύς
Θεοῦ τολμᾷ ποτε νὰ φθάσῃ
τόσον σφοδρὰν ὄρμην ψυχῆς,
ἢν πῦρ ὑπέρτατον σπαράσσει.
- 86 Οὐδὲν, οὐδὲν ποτε κρατεῖ
τὸ δν, ὃ θλίψις κατατρέχει.
Ὅστις τὸν θάνατον ποθεῖ,
οὕτω μὲ φρίκης ὄρμην τρέχει!
- 87 Οὕτως ὃ ῥοαὶ εἰς βαθὺ
χάσμα τὸ ὕδωρ του κρημνίζων,
ἀκράτητος ἀκολουθεῖ
τοὺς καταρράκτας του ἀφρίζων!
- 88 Τρέχουσα, αἴφνης, ἄχ! Θεέ!
διὰ ῥυμῶν φθάνει ἀθάτων
τὸν ποταμόν, ἐνθα, ῥοαί
ἀπειρῶν φρίσσουσιν ὕδατων.
- 89 Τότε παράφρων, — «δρροερά
ὑδατα, ναί, αὐτὰ δρροαίζου.» —
εἶπεν, ἰδοῦσα φοβερά
τὰ κύματά του νὰ ἀφρίζουν.
- 90 Ἢ τάλας ἀνευ δισταγμοῦ,
τί αὐταπάρησις γενναία!
μετ' ἀκορέστου ὀφθαλμοῦ
σκοπεῖ τὰ πάθη φρικαλέα.
- 91 Πρόσω χωρεῖ. Ἄλλ' ὃ ποιμὴν
ὃ τὸ φίλι κλέψας λαθραῖος
πλέον ταχὺς εἰς τὴν ὄρμην
καὶ τοῦ Θεοῦ τὴν φθάνει τέως.
- 92 Καὶ τὴν καλεῖ ἱκετευτικῶς,
φωνὰς προσφέρων μετὰ γόνων
καὶ λέγων, — Στάσου, ὦν βοσκὸς,
ἔργον ἐτέλεσα ἀθῶον.
- 93 Τί κακὸν ἐπραξα σκληρὸν
πρὸς σέ' μὴ τρέχεις, οἶμοι, στάσου,
μὴ φθείρεις κάλλος ἀνθρώπον,
κράτει ἀγνή τὰ βήματά σου.

- 94 Ἄρτι ἰστάμενος πρὸ σοῦ
παρεφερέμην ἀπὸ μέθην,
ἀλλ' ἐπαυθεύθην, μέχρις οὗ
εἰς φρικτὴν κόλασιν εὐρέθην.
- 95 Ἄλλ' εἰμ' ἀθῶος· πλὴν καὶ σὺ
ἀθῶοτέρα ἐμοῦ εἶσαι·
μηδενὸς χάριν, ὦ χρυσῆ,
ἂν οὕτω τρέχῃς, ἀδικεῖσαι.
- 96 Βίχον σκληρῶς καταστραφεῖ
καὶ αἱ στιγμαί μου αἱ ἡμίσεις.
κ' ἔλ' ἢ ζωὴ μου θὰ ταφῇ
ἂν ἦδη δὲν μὲ συγχωρήσῃς.
- 97 Ἄλλ' ἂν ἐμὲ δὲν συγχωρῆς,
παρακαλῶ, κἂν ἐνθυμήσου,
πῶς ἔχεις ὥρας νὰ χαρῆς
τὰς γλυκουτέρας τῆς ζωῆς σου.
- 98 Στάσου· τὰ ἄνθη τῶν δασῶν
δὲν θέλουν δώσει εὐωδῖαν,
ἔαν ἐκεῖ κάλλος τὸ σὸν
δὲν χύσῃ λάμπριν ἔρασμαῖαν.
- 99 Τί θέλουν γίνεαι οἱ δρυμοί!
θὰ με ἴνουν κρημοί, φεῦ! στάσου,
τὸ πᾶν θὰ στένη, ἔαν μὴ
παρευρεθῶν τὰ θέλγντροά σου.
- 100 Ληδῶν δὲν θὰ κελαδῇ.
ἀλλ' ἂν ποτε στόμα ἀνοίξῃ,
θ' ἀκουσθῇ πένθιμος ὠδή,
καὶ ἢ κοιλάς ὄλη θὰ φρίξῃ.
- 101 Κλίνοντες κάτω κ' αἱ πιστοὶ
κύνες πένθιμος θὰ οὐρλίσου.
καὶ, σὲ ζητοῦντες κρημαστοὶ
οἱ κλάδοι, κλαίοντες θὰ φρίσσου.
- 102 Χαίνων θὰ καίτ' ἡμιτελής
ὃ καλαθίσκος, ὃν μοχθοῦσα,
ἐπλεκες χθὲς ἐπιμελής . . .
θὰ κράξ' ἢ δάμαλις θρηνοῦσα.
- 103 Τίς δὲ ἀκούων τὸν κρωγμὸν
τῆς θρηνῆς σου, ὅταν λείπῃς,
δὲν θὰ ἀφίση στεναγμὸν
διὰ τὴν μνήμην σου, ἐκ λύπης. . . »—
- 104 Λέγων αὐτὰ μετὰ κρωγμῶν,
ἵνα τὴν σῶσιν προσεπάθει
πλὴν μάτην. Ἐβλεπε βίγῶν
ὅτι ἔλπις πᾶσα ἐχάθη.

- 406 Διότ' ἢ ἄφρων ὄλονεν
χωρεῖ ἐμπρός ἀπαραμίλλως.
Πρὸς τῆς ἀβύσσου βῆμα ἐν
μόνον ἀπέμεινε τὸ χεῖλος.
- 406 Τότε δ' ἐπὶ ζεῖ τον βοσκὸν
τόλμης ἰσχύς ἐξ ἐνδομύχων
πειθετ' εἰς ἓνα φυσικὸν
τῆς συνειδήσεώς του ἤχον.
- 407 Λέγων, — «Τί κέρδος ἂν πνιγῶ;
πρὸς τί, ἂν πρῶτος εὔρω μνήμα;
πίπτων ἔς τὰ κύματα ἐγὼ,
μετ' ἐμὲ ἄλλο ἔχει κύμα.»
- 408 Ἢ ποιμενίς ὅπως σωθῆ,
πρέπει τὸ βῆθος, ἄχ, εὐεῖνο
τοῦ ποταμοῦ νὰ ξηρανθῆ.
Τὸ νερὸν ὄλον λοιπὸν πίνω.
- 409 Πίνω, καί, ὅλα τὰ νερά
τούτα ποσῶς δὲν με βαρύνει.
ὅλα τὰ φέρω ἄλαφρά
ἀρκεῖ νὰ μὴ πνιγῆ ἐκεῖνη.» —
- 410 Λέγει, κ' εἰς βάραθρον βαθύ
πίπτων, τὸ ρεῦμα, ὡς ἐπόθει
αὐτὸς, ἀντὶ νὰ ξηρανθῆ,
ἤδη εἰς ἀβύσσον τὸν ὄθει.
- 411 Ἐν βλέμμα ὕστατον πλανῶν,
βλέπει τὴν κόρην νὰ παλαίῃ
μετὰ κυμάτων μελανῶν,
κράζουσεν ἔτι — «καίσι, καίσι,» —
- 412 Ἐσχάτη σκέψις εὐγενῆς
εἶχε τὸν νέον ἠλεκτρίσει.
ἔσως τὴν φράση, πρὶν βανίς
νεροῦ ἔς τὰ στήθη τῆς εἰσδύση.
- 413 Σχίζει τὰ ὕδατα, ἀφρὸν
πτύον, τὰ κύματα ἀνοίγει,
πρὸς τὴν παρθένον προχωρῶν
ἀλλ' ἤδ' ἢ τάλαινα ἐπνίγη.
- 414 Διότι εἶχε κάλυφθῆ
ἀπὸ ἀφρώδες ἦδη κύμα.
— «αἶ, τὴν αὐτὴν θὰ ἰαθῆ,
κ' ἐγὼ ποθῶ τοιοῦτον μνήμα.» —
- 415 Βίπει, καὶ ἄφρην ἐκάν,
ὅπως ἢ δὲν τὸν σπαράξῃ.
ἀπ' οὗ ἠπέρει τὴν βοσκὸν
ἐκ τοῦ πνιγμοῦ πῶς ν' ἀπαλλάξῃ.

X. Γ. ΚΑΛΙΒΟΝΟΥΛΟΣ.

ΠΑΝΔΩΡΑ.

ΑΦΟΡΙΣΜΟΙ. Ἡ ὑπερβολικὴ αὐστηρότης καὶ σλη-
ρότης τῶν τρόπων, ἢ ἐνίοτε εἰς τὴν ἀγωγὴν καὶ ἀ-
νατροφὴν τοῦ ἀνθρώπου ἐφαρμοζομένη, δύναται,
ὡς καὶ τὰ ἐναντία καὶ πᾶν ἐν γένει ὑπέρμετρον, νὰ
ἐπενέγκῃ ὅλως ἄλλοια παρὰ τὰ σκοπούμενα καλὰ
ἀποτελέσματα· δύναται νὰ ἔχη ὀλοθριωτάτας συ-
νεπείας καὶ νὰ παραγάγῃ κινδύνους ἀπροσδοκῆτους.
Ὅσον δὲ πνευματωδέστερος ἦναι ὁ ἀνατρεφόμενος
καὶ τὴν καρδίαν εὐγενέστερος, τόσον καὶ προσεκτι-
κωτέρας, ἐπιμελεστέρας καὶ ἐπιτηδαιοτέρας δεῖται
ἀγωγῆς· καὶ μᾶλλον ὁ ἥπιος καὶ γλυκὺς ἢ ὁ τρα-
χὴς καὶ δριμύς τῆς ἀνατροφῆς τρόπος εἰς τοῦτον
ἐφαρμοστέος· διότι ὁ ἐναντίος μετ' ἐπιμονῆς καὶ
πεισματος μάλιστα κακῶς ἐφαρμοζόμενος, διεξεγεί-
ρει καὶ ὑπερερεθίζει τὴν εὐαίσθητον καὶ φιλότιμον
τοῦ ἀνατρεφόμενου ψυχὴν, κατεξανιστᾷ τὰ ἐν αὐτῇ
καθεύδοντα πάθη, ἐξάπτων δὲ αὐτὰ εἰς μέγαν βαθ-
μόν, καὶ ν' ἀποθηριώσῃ μάλιστα δύναται ἐκεῖνον, ὅν
ἐσκόπει νὰ μορφώσῃ προσηκόντως ἐκπαιδευῶν. Ὅθεν
δικαίον, δικαίον εἶχον λέγοντες οἱ παλαιοὶ σοφοί·
«Μηδὲν ἄγαν ἰσὶ καὶ ἀπᾶν μέτρον ἄριστον, ὑπερβα-
σαί δ' ἀλεγειναί.»

Οἱ διδάσκοντες εἰς τοὺς ἄλλους τὴν ταπεινῶσιν
καὶ τὴν μετριοφροσύνην, εἶναι ἄρα γε αὐτοὶ, πρὸ
πάντων, ταπεινοὶ καὶ μετριοφρονεῖς; Οἱ δὲ ἀξιοῦν-
τες νὰ ἐπιβάλλωσιν εἰς τοὺς ἄλλους ὅ,τι αὐτοὶ πρῶ-
τοι δὲν δύναται νὰ ἔχωσι, πῶς πρέπει νὰ ἀποκα-
λῶνται, καὶ ποῖα εἶναι καὶ πόση ἄρα γε ἡ ἀληθὴς
ἠθικὴ ἀξία των;

Συνήθως οἱ ἐπιμονώτερον ἀπαιτοῦντες παρὰ τῶν
ἄλλων μετριοπάθειαν εἶναι αὐτοὶ οἱ πανουργότερον
ζητοῦντες· ὑπὸ τὴν ἄλλως ἠθικωτάτην ταύτην ἀ-
παίτησιν—νὰ καλύψωσι τὰς ἰδίας ὑπερμέτρους ἀξιώ-
σεις· καὶ οἱ ἀλαζονικώτατοι τῶν ἀνθρώπων οὐχὶ
σπανίως ἠξεύρουσι νὰ συνισθῶσιν εἰς τοὺς ἄλλους,
καὶ μάλιστα εἰς ἐκείνους, εἰς τοὺς ὁποίους μετ' ἐν-
δομύχου φθονερᾶς δυσπαρασκευίας διορῶσιν ἰκανότητα
τυχρὸν ἴσῃν πρὸς τὴν ἰδικήν των ἢ καὶ μείζονα, με-
τριότητα καὶ ταπεινοφροσύνην. Εἰς τοὺς τοιοῦτους
ἢ συνειδήσεις τῆς ἀξίας τῶν ἄλλων συναπάγεται πῶς
καί τι ἀλγεινὸν συναίσθημα οἰοεὶ προσβολῆς κατὰ
τῆς ἰδιωτικῆς των ἀξίας. Ὅθεν καὶ δοκιμὴ πρὸς ἀ-
μυναν, ἀπόπειρα ἀποκρούσεως τῆς προσβολῆς, εἶναι
ἢ ὑπ' αὐτῶν μετὰ μεγάλου καὶ ἐξαιρέτου μάλιστα
ζήλου γινομένη ἐκείνη σύστασις.